VIAȚA ILUSTRATĂ

ANUL IV. Nr. 7 IULIE 1937

FETE DIN POIANA SIBIULUI

Anul IV | Cluj, Iulie 1937 | Nr. 7

VIAȚA ILUSTRATĂ

Director: NICOLAE COLAN
EPISCOPUL CLUJULUI

SATUL ÎN CULTURA ROMÂNASCĂ

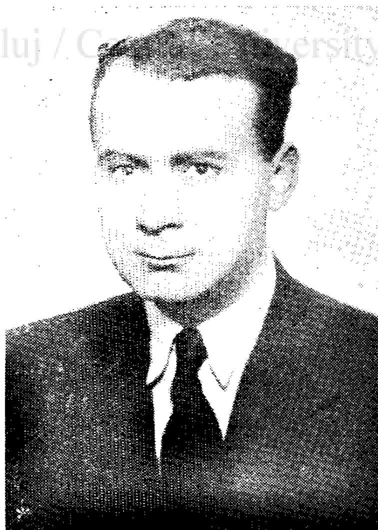
LUCIAN BLAGA LA ACADEMIE

Aristocraticul pâlc spiritual al „nemuritorilor" dela Academia Română a sporit de curând cu încă trei membri. Sporul nu-i numai numeric. El e mai cu seamă un spor de forțe și un spor al ramurilor de cultură românească pe cari sanctuarul primei noastre instituții culturale le adăpostește sub cupola-i înaltă cât o frunte de geniu. Noii membri ai Academiei Române, d-nii Ionescu-Șișești, reprezentantul agriculturii, pictorul Petrașcu și mai ales Lucian Blaga sunt valori consacrate demult în cultura și arta românească. Intrarea lor la Academie e doar confirmarea oficială a acestor valori. Recepția lor a fost o sărbătoare pentru întreagă obștea românească.

Recepția lui Lucian Blaga la Academia Română a însemnat ceva mai mult decât atât: triumful unei noui școli literare românești, cum a definit-o Maiestatea Sa Regele Carol II în strălucitul discurs rostit cu prilejul acestei recepții.

Lucian Blaga nu urmează la Academie nimănui. Lucian Blaga a fost chemat să ocupe un loc creat anume pentru el. Lucian Blaga n'are un *precursor,* de aceea el, la Academie, nu-i un *urmaș.* Lucian Blaga la Academie nu-i o *continuare,* ci un *început* pe care nădăjduim că-l vor continua cei ce vor veni după el. De aceea recepția lui a luat proporțiile unui eveniment cultural care a strâns în jurul Maiestății Sale Regelui Carol II, la ședința publică din 5 Iunie a. c., pe toți academicienii și o cunună impunătoare de scriitori și intelectuali, cum foarte rar se mai poate vedea la asemenea ocazii.

Dar cine-i și ce reprezintă acest om despre care nu se poate vorbi decât cu admirație?

D. Lucian Blaga

„Sunt fiu de preot" – mărturisea cu legitimă mândrie ilustrul academician în discursul său de recepție. Lucian Blaga e fiu de preot ortodox, din Lancrăm (județul Alba). Aparține așadar adevăratei și singurei „nobilimi" românești a Ardealului de ieri. Crescut în casă preoțească – adecă în frica de Dumnezeu și 'n dragoste de neam – primele elemente de cultură intelectuală și le câștigă în așezămintele de învățătură și educație ale sfintei noastre Biserici ortodoxe. Liceul ortodox „Andrei Șaguna" din Brașov și Institutul teologic dela Sibiu – azi Academia teologică „Andreiană" – l-au avut pe rând între studenții lor. Gloria lui de astăzi se răsfrânge în bună parte și asupra acestor școli cari au dat țării atâția fii buni.

Casa preoțească în care i s'a plămădit sufletul, *școala ortodoxă românească* în care a luat primul contact cu cultura noastră și mai ales *darul lui Dumnezeu* – iată cele trei elemente cari au clădit în Lucian Blaga un *geniu.*

Cultura românească va lua act de talentul acestui om excepțional sub aceste trei ipostaze: ca poet, dramaturg și filosof. În toate aceste ramuri de activitate Lucian Blaga a atins culmi amețitoare. Astăzi el este, fără îndoială, cel mai profund și mai original cugetător pe care-l avem.

Dar Lucian Blaga este în egală măsură un vizionar, un deschizător de zare nouă în cultura noastră. Lucian Blaga crede cu încăpățânare într'un viitor superb al culturii românești. Discursul său de recepție la Academia Română e cea mai elocventă dovadă în această privință. Suntem un popor cu o cultură minoră încă. Lucrul acesta însă nu trebue să ne umilească, ci dimpotrivă; el e che-

zășia sigură, că într'un viitor nu prea îndepărtat noi vom isbuti să clădim pe vatra acestei culturi o cultură specific românească, o cultură la apogeu, sau, cum o numește el, o cultură majoră. Dacă am înțeles bine frumosul său discurs de recepție, atunci satul românesc pe care-l proslăvește ca pe o comoară care-i exclusiv a noastră, satul românesc cu imensele lui posibilități de inspirație trebue să fie alfa oricărei opere de cultură.

Nu-i tocmai ușor să-l înțelegi pe Lucian Blaga. Cugetarea lui te târăște în adâncuri ce nu se lasă explorate decât de minți cari pe lângă obicinuința de-a cugeta mai posedă și o frumoasă cultură filosofică. Totuși, din ultima sa manifestare publică descifrezi o arătătură de deget întinsă spre eternitate. Lucian Blaga a arătat la Academie calea destinului nostru. Grafica ei e un drum de rază.

Cultura românească are un viitor măreț. Ea, ca să fie românească, trebue să pornească și să se inspire din cea mai pură realitate românească: satul nostru. Exemplele pe cari ni le servește în discursul său de recepție sunt edificatoare. Ele trebuesc citite de foarte multeori. Ca să înțelegem că nu putem crea nimic etern - valabil decât dacă ne ferim de împrumuturi contractate din alte culturi.

Cineva spunea, după recepția lui la Academie, că Lucian Blaga de acum înainte aparține neamului întreg.

Convingerea noastră este că Lucian Blaga a încetat demult să-și mai aparție sieși.

GR. T. MARCU

CEVA DESPRE DOINĂ ȘI DOR

E indiscutabil că doina e cea mai splendidă și totodată cea mai caracteristică expresie a sufletului românesc. Crescută din inima noastră, nicăiri nu ne regăsim mai bine ca în cuprinsul ei, nu ne vedem nicăiri mai bine exprimați ca în steiul doinei.

Poate pentru că prea amărâtă a fost pânea românului, prea multă sâlnicie a îndurat neamul acesta de opincari, îndelung răbdător și adânc în simțire; prea puține inimi deschise la năcaz a găsit în cei care l-au oropsit. Poate pentru toate acestea doina e atât de a noastră, atât de românească.

Și nu știu dacă nu trebuie să afirmăm, că ctitorul doinei trebuie căutat în veacurile care s'au scurs.

Ori când, ea ne-a fost singura mângăere, singurul duhovnic. În ea ne-am turnat sufletul, întreg, limpede. De aceea doina îți apare curată ca o spovedanie, plină de o dumnezeiască și dureroasă sinceritate.

Notele ei aci duioase, aci pline de viforniță, aduc o rugăciune în splendoarea căreia poți deslusi tristețea toamnei, bucuria primărerei, soarele torid al verii, puritatea iernei, ori plesnetul de bici al impilatorului. Aceste motive date, opincarul nostru le-a săpat adânc în fondul sufletului său plin de dor și de necaz, de dragoste și de urât, frământându-le pe toate în aluatul doinei.

Spuneam mai sus, că doina, în totalitatea ei spirituală, e expresie intim-românească. Totuși, în întinderea ei spațială, în portativul sensibilității ei, se deslușesc anumite note a căror tărie variază după configurația locului și după ocupația omului.

Așa de pildă, omul de șes, trăitor în acelaș mediu puțin schimbător, cu viața lui legată de plug și de brazdă, sub acelaș cer vast și uniform, cu lumină egal revărsată, nu poate cunoaște, sau, mai precis, nu i se dă ocazia unei descătușeri totale a sentimentelor sale. Îi lipsește elementul cosmic care să-l împingă spre un superlativ sensorial. Doina lui va fi lină ca un cântec de leagăn, domoală ca o zi de vară.

Pe când omul de munte, păstorul în special, liber trăitor printre elementele naturii, martor trecătoarelor frumuseți ce-i îmboldesc inima, veșnic călător și deci totdeaune în cumpăna depărtării de cei care-i sunt dragi, a gustat din plinătatea sbuciumului curgerii prăpăstioase a sufletului pe care și l-a revărsat spre ușurare în doină.

Mai ales sentimentul de dor, această stare sufletească imposibil de prins în chinga unei definiții, oricât ar încerca cineva s'o facă, e întâlnit ades în cântecul nostru și mai ales al celor de munte și e redat cu gingășia și măestria icoanelor săpate în lemn, aci timid și discret, aci torențial, nestăpânit.

Frunză verde lemn domnesc,
Mult to' stau și mă gânesc,
De dor cum să mai trăesc.

E dorul care roade inima asemenea flăcării ce topește ceara. Sau:

- Tu te duci bade, sărace;
Io cu doru' tău ce-oi face?

M. Barcianu: Când treci badeo

– Tu vei face mândro ghine,
Că mai sânt în sat ca mine.
Da' io oi face mai rău,
Că pe une mă duc eu,
Nu-i nici deal,
Nu-i nici părău,
Nici mândruță'n portul tău.

S'ar părea la prima vedere că dorul din aceste ultime versuri nu e alteva decât dragostea, căreia feciorul și fata, din nevoia unei spiritualizări, sau mai precis a unei purificări a acestui sentiment obștesc, i-a găsit un alt termen.

Vom vedea însă din cele ce urmează că această primă constatare e puțin întemeiată. Astfel:

– Une te duci dorule?
– La voi puișorule.
– Da la noi la ce mai vii,
C'o venit urâtu 'ntâi
Și s'o pus la căpătâi.

sau: Du-te, dor, în țări pustii,
La mine să nu mai vii.
Du-te, dor, cu stelele,
Nu-ni amărî zâlele.

sau: Nu da, Doamne, nimănui
Ca mie și codrului.
Codrului i-ai dat smicele,
Mie mi-ai dat dor și jele.
Codrului i-ai dat stejar,
Mie mi-ai dat dor și-amar.

De unde în primele citate din acest grup se realiza un fel de personificare a dorului-tovarăș, căruia i se destăinuește dragostea neînplinită, fără a fi el însuși dragoste – în ultimele citate dorul e pus alături de cele două elemente prea adeseori întâlnite în cântecul românului, jalea și amarul, fără a fi prin aceasta, jale și amar. Dorul e din toate câte ceva și totuși e independent. Are ceva și din dragostea neîmplinită și din jalea bătăturii părăsite și din amarul unei vieți năcăjite.

Dorul se naște odată cu depărtarea, odată cu pasul făcut spre zare. Nu poți spune că ți-e dor de ceva ce ai, ce e lângă tine. Astfel nu poți spune că ți-e dor de ochii care se uită la tine; de cetina bradului sub care te odihnești; de potecul pe care-l calci; de bătătura casei în care locuești.

Ți-e dor de ceva ce e departe, dincolo de orizont, dincolo de tine. Ți-e dor numai de ce simți că e departe.

Oare nu asta însemnează numele acelor vârfuri „cu dor", până unde-și petreceau nevestele bărbații spre drumeția lor? Din crestele acestor dealuri începea să crească depărtarea și atunci se năștea dorul.

Și cum să nu cunoască ciobanul tot viforul dorului, când trece peste atâtea vârfuri „cu dor" și peste fiecare de atâtea ori!

Grigorescu: Ciobănaș

Dorul e filonul de aur al simţămintelor noastre, care străbate doina în toată adâncimea ei, aducându=ne pe aripi de vers şi melodie, tristeţea singurătăţii sufletului din care a purces.

Cine simte *varietatea, adâncimea, fineţea şi toată complexitatea multicoloră a sentimente=lor ce arcuesc cerul doinii, a câştigat putinţa înţelegerii sufletului românesc.*

ILIE MĂNIŢIU

STILURI DE VIAŢĂ

STILUL SPANIOL

În cartea lui de mare faimă „Das Spektrum Europas", Herman Keyserling, ocupându=se de Spania, îşi pune trei întrebări, ale căror răspunsuri ne dau una din cele mai autorizate viziuni asupra Spaniei. *Ce este un popor pentru sine, ce este pentru alte popoare* şi *ce este pentru Dum=nezeu?* Fireşte, răspunsurile lui Keyserling sunt personale şi trebuiesc cântărite cu toată luciditatea.

Din punct de vedere european Spania este o ţară excentrică. Asta, atât din punct de vedere sufletesc cât şi geografic. Ea este un escelent post de observaţie pentru un observator al Europei, zice Ernst Robert Curtius. Neparticipând la urile, rivalităţile şi conflictele intercontinentale, ochiul Spaniolului poate cuprinde cu mai multă limpe=zime manifestările diferitelor naţiuni europene. Şi din acest motiv al izolării, Spaniolul şi=a dat tot=deauna seama de *propria lui personalitate, in=dividuală* şi *colectivă.* Mărturiile lui Miguel de Unamuno şi Josè Ortega y Gasset, fără să ne mai gândim la trecut, sunt edificatoare. Chiar dacă nu îmbrăţişăm toate contradicţiile geniale ale lui Una=muno şi tot dinamismul creator al lui Ortego y Gasset, trebue să admirăm în ei două întrupări strălucite ale spiritualităţii spaniole.

Spaniolul, aparţinând unei rase cu puternice aptitudini concrete în ceeace priveşte cunoaşterea oamenilor şi a propriei sale individualităţi, a es=celat mai ales în *crearea portretelor psihologice* şi a *prototipurilor de viaţă.* Spaniolul de azi este fructul unei literaturi a cărei valabilitate univer=sală nimeni nu o contestă şi care deschide tot atâtea perspective nouă asupra vieţii. Aşa e Cal=deron, aşa Cervantes, care face să crească, între vis şi viaţă, cât veacurile, figura metafizică a ne=mângăiatului său cavaler. Aşa e pictura lui El Greco, un exemplu grandios de fantastică înăl=ţare a realităţii prin mobilitatea perspectivistă a unui suflet şi a unui ochiu genial. (E. R. Curtius).

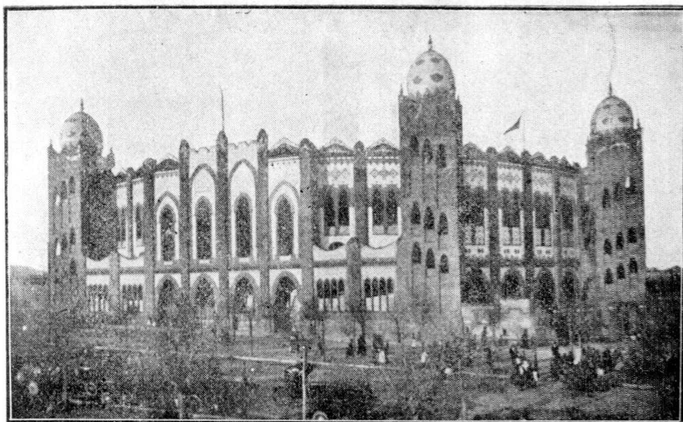
Şi ce este, în ultima analiză, Ortega y Gasset, cu întreg *perspectivismul său metafizic şi gno=seologic, dacă nu sintetizarea simfonică a aces=tor multiple perspective?*

Acest fapt îl face pe E. R. Curtius să afirme că perspectivismul este poate perspectiva necesară a Spaniei. Şi nu este, spunem noi, decât o reîn=tegrare metafizică în destinul istoric al Spaniei.

Dar pentrucă din punctul nostru de vedere reprezintă o sinteză a spiritualităţii spaniole, să vedem mai deaproape ce inseamnă *perspectivism.*

„Orice viaţă, spune Ortega y Gasset, crea=torul perspectivismului, este un punct de vedere deschis asupra universului". Prin urmare, colectiv sau individual, fiecare suflet priveşte realitatea din=tr'un punct de vedere propriu, sieşi suficent şi accesibil. Aşa încât atunci când mai mulţi oameni privesc acelaş lucru din mai multe puncte de ve=dere nu inseamnă că greşesc toţi, ci pur şi simplu că punctul de vedere al fiecăruia este legitim. Mai mult chiar: acelaş ins poate privi acelaş lucru din mai multe puncte de vedere, fără ca diferi=tele concluzii să se anuleze unele pe altele. Toate sunt legitime pentru porţia de realitate la care se referă. Falsă nu este decât perspectiva exclusivistă, ce se constitue singură, şi numai pe sine, ade=vărată.

Când toate punctele de vedere conţin ade=vărul, înseamnă că acest adevăr, şi nu altul, este legat de un anumit loc, unde poate fi înţeles. Astfel, fiecare adevăr este legat de timp şi spaţiu. Localizarea crono=spaţială este o condiţie sine qua non a adevărului. Pe această linie de idei însă, adevărul nu este numai o formă intuitivă, ci a=parţine esenţei realităţii. Marea rătăcire a teoriei cunoştinţei de până acum este de a fi căutat un adevăr independent de timp şi spaţiu, adevărul în sine şi pentru sine. Adevărul etern şi universal valabil. Aceasta este marea utopie a sistemelor filosofice. Fiecare sistem are pretenţia să fie va=labil pentru toate timpurile şi pentru toţi oamenii. Marile filosofii însă nu sunt icoane ale lumii, ci linii de orizont. Ele determină orizonturile crea=

Barcelona: Arena luptelor cu tauri

torilor lor. Şi numai când ţinem seama de toate aceste unice perspective, ajungem să posedăm adevărul in multiplicitatea lui infinită. Suma tuturor perspectivelor este atotştiinţa, este Dumnezeu, cum foarte bine remarcă E. R. Curtius.

Din această scurtă şi prea sumară înfăţişare a perspectivismului ne putem da seama de *mobilitatea spiritului spaniol,* de curiozitatea şi tinereţea lui, de îndrăzneala şi dorul de aventură care l-au animat totdeauna, de individualismul său exagerat şi de copleşitoarea lui ardoare religioasă. Pentrucă întreg acest mobilism perspectivic este răsplin de prezenţa lui Dumnezeu, al cărui ochiu atoatevăzător şi atotcuprinzător stăpâneşte şi unifică, într'o ipostază de sublimă mântuire, toate perspectivele.

Fireşte, toate aceste concluzii le formulăm noi, pe temeiul celor date implicit în perspectivism. Cred că tot aici îşi găseşte explicaţia şi *„Spania nevertebrată"* a lui Ortega y Gasset, caracterizată prin neputinţa de a se articula în istorie. Această deficienţă însă, care naşte, după părerea noastră, mai mult din bogăţie decât din paupertate sufletească, nu trebue exagerată. Pentrucă, dacă prin jocul forţelor exterioare naţiunea spaniolă şi-a trădat uneori propriul ei destin, falsificându-se după reţete străine, cu totul inaderente la esenţialitatea ei istorică, reacţiunea n'a încetat să vină. Ori cât de mari ar fi fost rătăcirile, sufletul spaniol, *eroic şi ascet, pasionat* şi *dur ca stânca,* s'a întors totdeauna, indiferent de bilanţul sacrificiilor, *la matca tradiţiilor sale.*

Lupta naţionaliştilor spanioli din ceasul de faţă nu este decât imensul efort al unui popor de a se întoarce pe linia marelui său destin istoric, tăiat adânc în matca tradiţiilor sale.

Ca să ne putem da seama de aceste tradiţii vii, de coloanele de susţinere ale sufletului spaniol, revenim la răspunsurile lui Keyserling.

Ca structură geologică şi peisaj, Spania aparţine mai mult Africei decât Europei. Şi dacă-i adevărat că peisajul unei ţări oglindeşte sufletul acesteia, nu e mai puţin adevărat că sufletul unei naţiuni este încărcat de toate determinantele peisajului său. Din acest punct de vedere, nu-i o simplă întâmplare că marele Spaniol a fost aproape totdeauna Castilianul. Asta nu înseamnă însă că aceeaşi putere cosmică şi elementară, ce stă la temelia spiritualităţii spaniole, n'a izbucnit în Basci ca Ignaţiu de Loyola şi Unamuno, în Andalusieni ca primo de Rivera, în Catalani cum a fost Columb.

Peisajul spaniol: stâncă, deşert, oază. Sufletul spaniol: *dur, viril, fantastic. Donquihotismul* este orgoliul omului care trăeşte sincur şi nu se vede decât pe sine. El nu are simţul ridicolului. Iată de ce Spaniolul nu are ochi pentru ridicolul donquihotesc. Figura tragi-comică a cevalerului este cel mai înalt simbol pentru fiii Spaniei. Toate gesturile reprezentative ale Spaniei sunt în ultimul lor termen tragice donquihotiade: Cidul, Conquistadores, Cortez, Pizarro, Ignaţiu, Miguel de Unamuno, etc. Spaniolul, în izolarea lui peninsulară, îşi dă seama că nimeni nu-l poate ajuta, că-şi trăeşte singur viaţa, că nu există decât eroism individual. De-aci, spune Keyserling, cultul *bărbăţiei* şi *al demnităţii*: acea *onoare spaniolă,* acea *pasiune subiectivă* şi acel *patos al însinguratului.* Spaniolul vrea să fie pururea singur şi să stea totdeauna pe propriile lui picioare. Iată de ce una din virtuţile sale cardinale este *curajul.* Adăugaţi la aceasta *conştiinţa tragică a vieţii,* pe care o are Spaniolul, înfrăţind-o cu moartea în acele tablouri zguduitoare cu Crişti în agonie, şi veţi avea încă una din dimensiunile esenţiale ale acestei mari pasiuni, care este Spania.

Seniorită

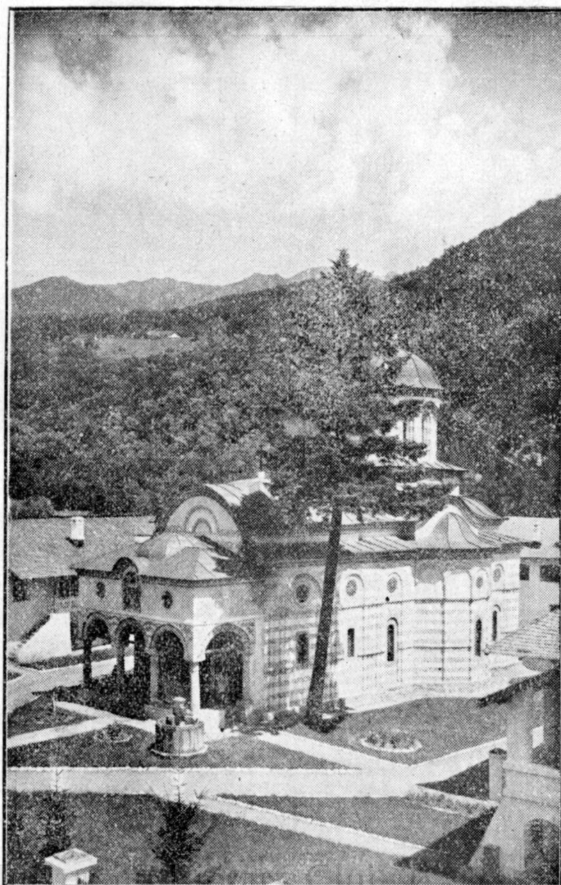
Pentru Spaniol nu contează decât cuvântul devenit *carne, pasiune, suferință, extaz, moarte.* Trupul îndumnezeit de suflet și sufletul încălzit de aburii trupului, iată idealul adevăratului Spaniol. Când această unitate între puterile sufletului și cele ale trupului începe să se clatine, apare acea *conștiință tragică* ce face din fiecare Spaniol un Don Quijote și un Sancho Panza: cerul și pământul; visul și realitatea; poezia și proza cotidiană. În ceeace privește dimensiunile Spaniei, Cervantes are vecinic dreptate.

Date fiind aceste însușiri de temelie în substanța spiritualității spaniole, ne putem da seama de ce poate însemna Spania pentru sine și pentru Europa, ca să răspundem la întrebările lui Keyserling.

Pentru sine și pentru celelalte popoare, Spania fixează ca ideal de viață simbolul etern al lui Don Quijote, ceeace înseamnă *credință, sânge, tragedie și atitudine morală.*

Întru mărirea lui Dumnezeu, ca să răspundem la a treia întrebare a lui Keyserling, Spania aduce toți misticii, sfinții și martirii săi: o simfonie divină de aspirații religioase, ce se ridică în chipul unui sul de foc din vatra de jertfă a stepei spaniole spre cer.

GRIGORE POPA

Biserica Mănăstirii Cozia

Lucian Blaga ca student teolog

Apariția lui Lucian Blaga și afirmarea lui în lumea spiritualității noastre poate fi numită *vulcanică.* În două decenii de activitate publicistică a ajuns să urce Olimpul creației, să constituiască un sistem de filosofie. Apariția vulcanică a acestui erou al spiritualității se datorește desigur genialității sale. La orice mare cugetător ne interesează însă și epoca de pregătire și de debut. În acești factori de multeori găsim influențe cari pot contribui mult la înțelegerea ideilor lui.

Aruncând o privire retrospectivă asupra biografiei lui Lucian Blaga, găsim trei lucruri cari încântă pe orice slujitor al altarului: 1) *e fiu de preot ortodox din Lancrămul Ardealului;* 2) *a fost student la Academia Teologică din Sibiu;* 3) *e un bun creștin preocupat de marile probleme teologice.*

În acest articolaș, ne propunem să vedem mai de aproape primele două aspecte biografice.

S'a născut în Lancrăm – o comună curat românească din jurul Albei-Iulii, – ca fiu al preotului Isidor Blaga. E demn de remarcat faptul că păr. Isidor Blaga era un pasionat cetitor al cărților de filosofie. Faptul acesta e destul de curios, ținând seamă că în Ardeal, până în ultimii ani era un adevărat dispreț pentru metafizică; predomina – și în parte predomină și azi – ceeace numește dl prof D. D. Roșca *mitul utilului.*

Lucian Blaga, în satul său natal a cunoscut doi factori cari sunt și puncte determinante în filosofia lui de mai târziu: 1) *biserica,* cu mistica ei și frumusețile poetice ale formelor cultice; 2) *poporul,* concepția lui despre existență, lumea stihială, trancendentul, miracolul, logica magică, etc.

În satul natal a învățat az-buche-vede-le, iar după terminarea școalei primare s'a înscris la liceul ortodox român din Brașov.

Fire însetată de metafizic, și scăldată în lumea imaginației, înafară de cursurile obligatorii, se ocupa cu filosofia și poezia. E interesant de remarcat că mai întâi a creiat în domeniul poeziei și numai după aceea în domeniul metafizicei. De aci ar putea rezulta o întrebare: nu e cumva poezia pregătitoare pentru metafizică? Întrebarea am pus-o, dar pe noi ne interesează mai deaproape liceanul Lucian Blaga.

A debutat în 1910, cu următoarea poezie:

NOAPTE

În deșert se luptă ochii
În lacrămi să cuprindă zarea,
Căci întunerec mi-i îneacă
Și mi se tulbură cărarea.
Mi-ești drag'acum, tu 'noapte sfântă,
Cu plânsul tău domol de stele,
Căci porți în firea ta curată
Comoara gândurilor mele.
Din înălțimile albastre
Încet o rază se desprinde
Prin negură tăindu-și cale,
Și-o jale-adâncă mă cuprinde,
Că-i văd trudita sbuciumare
Să afle rostul meu pe lume,
Și lupta ei necontenită
În calea mea să mă îndrume.

(Tribuna, 1910, 8 Mai, Nr. 89).

Ca elev de liceu, scrie și un articol în „*Convorbiri Literare*" (1912). Faptul acesta e vrednic de a fi amintit, fiindcă pe vremuri „Convorbiri Literare" era o revistă foarte bună și nu publica orice. A mai scris un foileton despre Bergson, în „*Românul*" (1913).

În primăvara anului 1914, Lucian Blaga face examenul de „*maturitate.*" În toamna aceluiaș an se înscrie la Academia Teologică din Sibiu. Venea între zidurile „Seminarului" un tânăr talentat, dornic de carte și frământat de problemele metafizice. Venea un precoce, care deja în clasa IV secundară a întemeiat o societate de lectură, la care a prezentat lucrări și a ținut conferințe despre diverse probleme filosofice și astronomice. Venea un suflet mare frământat de problematica existenței. Peste tot, un tânăr când se înscrie la teologie, are în față o mulțime de probleme teologice. Toate vrea să le rezolve îndată. Elaborează zeci de teologumene, face legături pe cari nu le-au mai făcut alții. E sedus de interpretarea simbolică. Visează perfecțiunea morală. Toate acestea, potențate la un suflet genial, ne pot da o icoană mai mult sau mai puțin fidelă despre ce putea să fie sufletul lui Lucian Blaga în momentul pășirii sale în șirul clericilor dela Sibiu

Ca teolog Lucian Blaga în afară de ceeace cerea programa analitică, se ocupa în special cu probleme de filozofie și de literatură. În acest timp a cetit desigur literatura aghiografică pe care o întrebuințează cu atâta folos în operele sale. Pe vremea aceea, la „Seminarul" din Sibiu se citeau foarte multe cărți nemțești. Blaga era cunoscut de colegi ca om care vecinic citește și meditează.

La Sibiu exista și atunci societatea de lectură „*Andreiu Șaguna*". Despre această societate, găsim lucruri interesante în studiul „Din viața societății „Andreiu Șaguna" scris de răposatul Episcop Grigorie Gh. Comșa al Aradului (Telegraful Român, 1915, an. LXIII, nr. 107–119). Lucian Blaga a prezentat societății o lucrare din domeniul preocupărilor sale filosofice – despre Henri Bergson. Președintele societății era actualul duhovnic al Internatului Teologic din Cluj, păr. Ion Goron. Lucrarea era foarte bună. Ca dovadă, citez faptul că a fost publicată în „*Gazeta Transilvaniei.*" Dar cum a fost primită de societate? Foarte rău. Studenții nu prea aveau preocupări filosofice. Să nu ne mire acest fapt. La liceu nu se propunea filosofia. Opinia publică o disprețuia. Păr. Ion Goron îmi spunea într'o dimineață, când mergeam la catedrală, că lucrarea lui Lucian Blaga a fost rău primită și din cauza stilului. Blaga citea multă filosofie și mai ales multă literatură germană. Cunoștea termenii tehnici ai filosofiei, cari pentru mulți dintre ascultători erau doar cuvinte.

Decepționat de acest fapt, Lucian Blaga s'a decis să nu mai prezinte lucrări la societate. A făcut însă altceva – și-a format o societate mai mică. Împreună cu colegii săi Nicolae Colan, Horia Teculescu, A. Oțetea, D. Roșca și alți câtiva, au format un cerc mai restrâns (vezi – Horia Teculescu, Familia – loc. cit.). Seara se întruneau în vreo sală și discutau. Se credeau mai presus de ceilalți și de fapt toți au urcat Parnassul. Dar Lucian Blaga nu era mândru nici cu ceilalți colegi. Mergea cu ei la plimbare, uneori chiar la un pahar de bere.

Ca teolog a publicat diverse articole în „*Gazeta Transilvaniei*" (mai ales cugetări. Profesorul de teologie dogmatică dela Sibiu, I. P. S. Sa dr. Nicolae Bălan, a întemeiat o „*foaie*" populară – la care Lucian Blaga era colaborator. „*Foaia*" era

Medrea: Poezia

destinată ţăranilor, aşa că Blaga scria şi pentru popor. Desigur n'a semnat toate articolele, dar ar fi interesant dacă cineva le-ar putea stabili paternitatea, căci am cunoaşte o nouă lature a lui Lucian Blaga – aceea de *scriitor poporal*.

E interesant de remarcat faptul, că, pe când era teolog, Lucian Blaga nu scria versuri. Poezii a compus pe când era elev. Lira aruncată pentru câţiva ani, o reia la Viena.

În primăvara anului 1917, Lucian Blaga părăseşte *Academia Teologică din Sibiu* şi pleacă în Germania. Cunoştinţele teologice câştigate la Sibiu şi augmentate prin numeroasele lecturi şi meditaţii, formează fundamentul viziunii filosofice alui Lucian Blaga – şi acest fapt ne încântă.

I. E. NAGHIU

PE LUNCĂ

Văntuleț din fapt de seară,
Prin zăvoi
Cu-aripi line bate iară,
Cum băteai odinioară
Și din patru părți adună
Visuri dragi sub clar de lună,
Basme vechii plopi să-mi spună,
Basme noi...

Valul sorții când m'aruncă
Prin străini,
Glasuri tainice îmi spun, că
Dorul meu s'alină 'n luncă.
Vânt ușor de vară, vin de
Cântă vechile-ți colinde,
Bolții candelă-i aprinde
Și lumini...

Vezi, m'aduce iarăși dorul
Să te-ascult...
Fă să murmure izvorul,
Codrului redă-i fiorul,
Fă-l să tremure din frunză :
Eu să plâng, el să-mi răspunză
Și în suflet să-mi pătrunză
Ca demult...

Blând zefir din nopți cu stele,
Suflă iar,
Și trezește prin vâlcele
Corul drag de păsărele :
Glasul lor și adierea
Ta să-mi dee mângăerea,
Îmi alină tu durerea
Vânt hoinar...

I. V. SPIRIDON

ÎNSERARE

Apus.
Doar vârful munților de sus
Pe frunte poartă maci stingheri,
Se pierd apoi și ei prin ceri
Ca ieri.

Din munți
Cu pietre mari și brazi mărunți
Spre stână turmele cobor
C'un ciobănaș în urma lor
Ușor...

Un râu
Încinge dealul ca un brâu,
L-adoarme 'n murmurele lui
Și 'n legănatul plopului,
Lui-lui...

Târziu.
E câmpu 'ntreg acum pustiu,
Și toate par'că s'au culcat,
Un car mai scârțăe 'nspre sat
Întârziat...

Pe deal
Îmbracă luna palid văl,
Iar sus pe ceru-albastru, clar,
Trei stele – roate dela car –
Răsar.

Un vânt
Isonul mierlei ține 'n cânt,
Și 'n piept cu-acelaș cald fior
Și-îngână doina c'un isvor
Un dor...

Ascult
Târziul șoaptelor tumult
Ce vin cu-aripi de vis din crâng
Apoi în sufletu-mi le strâng –
Și plâng...

I. V. SPIRIDON

Castelul dela Bran

Dumnezeu și sufletul în poezia contimporană

LUCIAN BLAGA

Opera poetică a lui Lucian Blaga (născ. 1895) este o idealizare a concepției sale filosofice despre lume și viață. Filosoful Blaga se avântă în sfera cunoașterii cu o sete și cu o putere luciferică, dar e limitat de censura transcedentală. La fel e și poetul. Cântă cerul cu îngerii, Duhul și tot felul de mistere și idei biblice în cuvinte simple, dar cu gând înalt, greu, subtil. Vrea să pătrundă în miezul vieții, în taina Dumnezeirii și în secretul minunilor, dar nu poate... și cade, ca o pasăre cu aripile frânte, la pământ, în *Tristețe metafizică*. „Am cântat în porturi cu pescarii, mărturisește el, am lucrat cu muncitorii, am stat pe lângă sfinți bătrâni, am umblat pe toate drumurile.

Dar nu s'a împlinit nici o minune. Deși cu grai simplu ca al nostru s'a făcut lumea și Hristos cu picioare ca ale noastre a umblat pe ape". Poetul recunoaște că minunea e posibilă și se realizează în condiții naturale, dar explicația ei metafizică este închisă minții omenești. De acì... tristețe în marea trecere a vieții...

Lucian Blaga este un credincios. Crede în suflet și crede în Dumnezeu. Sufletul e Dumnezeu în om *(Vreau să joc)*; are existență proprie și se sbate în trupul slab și strâmt.

Dați-mi un trup, voi munților, mărilor!

Adică un trup mare și puternic, după măsura sufletului. Locuința sufletului este pieptul *(Amurg de toamnă)*. În inimă cântă un „glas strein" și arde un dor ce nu-i al nostru... *(Liniște)*. Sufletul e *Scoica* în care răsună prelung și neînțeles svonul unei Mări (vieți?) necunoscute, ce vizează nemurirea...

O, voi ajunge, voi ajunge
Vr'odat' pe malul
Acelei Mări, pe care azi
O simt,
Dar nu o văd?..

Misticul cu trupul spiritualizat este un obiect de încurcătură pentru rațiunea poetului:

Trupul tău și sufletul, înaltul — îți sunt
ca doi frați gemeni: se aseamănă așa de mult,
că nu știi, când e unul, când e altul.
Eu nu-ți cunosc în chipu-i numai sufletul;
de câteori îți întâlnesc din întâmplare trupul,
nu-l bănuesc, nedumerit mă 'ncurc și cred că-i
— sufletul.

De asemenea, Dumnezeu e pretutindenea în opera lui Blaga. El e tatăl lumii; Nepătrunsul *(Lumina)* și *Vecinicul* — ascuns de un văl nepătruns; e misterul ascuns poetului.

Poetul îl vrea descoperit și nu-l poate avea. Chinul acestei căutări îl exprimă și 'n poezia: *Ioan se sfâșie în pustie:*

Unde ești Elohim?
Lumea din mânile tale a sburat
Ca porumbul lui Noe.
Tu poate și astăzi o mai aștepți —
Unde ești Elohim?
Umblăm tulburați și fără voie,
printre stihiile nopții te iscodim,
sărutăm în pulbere steaua de sub călcâie
și 'ntrebăm de tine — Elohim!

Vântul fără de somn îl oprim
și te 'ncercăm cu nările
Elohim!
Animale străine prin spații oprim
Și le 'ntrebăm de tine Elohim!
Până în cele din urmă margini privim —
noi sfinții, noi apele,
noi tâlharii, noi pietrele,
drumul întoarcerii noi nu-l mai știm —
Elohim, Elohim!

Toată lumea caută pe Dumnezeu. Dela pietre până la sfinți, în toate se vede stăpânirea și lucrarea lui Dumnezeu.

Lucian Blaga crede în suflet și în Dumnezeu, are și un oarecare „simț al misterului", dar fără a avea sentimente și poezii religioase. Dumnezeu, Tată, Isus, Duh, viață, moarte, trup, suflet, cer, biserică, schit, rugăciune, îngeri și alte noțiuni biblice și bisericești întâlnim la tot pasul în viziunile lui poetice, ca și la alți poeți, însă numai reflectate prin prisma rațiunii, fără a fi încălzite în focul sentimentului religios. E o constatare umbrită de regret... Încolo e și el încadrat în ceata poeților tradiționaliști, în viața și credința creștină a poporului din care au răsărit, cum se vede aceasta și din admirabila lui poezie cu care-și începe *Poemele luminii:*

Eu nu strivesc corola de minuni a lumii
Și nu ucid
Cu mintea tainele, ce le 'ntâlnesc
În calea mea
În flori, în ochi, pe buze ori morminte...
Lumina altora,
Sugrumă vraja Nepătrunsului ascuns
În adâncimi de întuneric —
Iar eu,
Eu cu lumina mea sporesc a lumii taină
Și 'ntocmai cum cu razele ei albe luna
Nu micșorează, ci tremurătoare
Mărește și mai tare taina nopții,
Așa îmbogățesc și eu întunecata zare
Cu larg fior de sfânt mister
Și tot ce-i ne'nțeles
Se schimbă 'n ne'nțelesuri și mai mari

Sub ochii mei —
Căci eu iubesc
Și flori și ochi și buze și morminte...

GEORGE GREGORIAN

Un frumos mănunchiu de poezii religioase întâlnim în opera poetului G. Gregorian (născ. 1886). Una dintre cele mai bune creațiuni poetice nu numai din lucrările lui, ci din întreagă literatura noastră religioasă, este poezia *Omul*, în care avem o icoană luminoasă a raportului dintre trup și suflet, om și Dumnezeu. Tatăl nostru este Dumnezeu. Omul este fiul lui Dumnezeu, după cum ne-o spune graiul biblic și o mărturisește poetul:

Sunt fiul Tău...
Sunt singur cu-ale Tale:
Cu grâul și cu apa și lumina,
Cu gurile aceste dulci, mereu
Mi-o spui ademenindu-mă în cale:
„Ești fiul Meu!“
Sunt fiul Tău! Suit din rădăcina
Ce freamătă de Tine toată,
Umil și slab și păcătos și rău,
O, spre rușinea mea, sunt fiul Tău,
Copilul celui mai de seamă Tată!
Tu cer, Tu strălucirea, Tu cel sfânt,
Iar eu o biată dâră de pământ!
O, nu te'nbreb de ce să fie-așa...
N'am dreptul, căci sunt toate ale Tale.
Din mâna Ta mânânc, dintr'ânsa beau...

Toate în lume sunt dela Dumnezeu. Dela El se naște omul ca *nimeni* altul, — cu trup îngenunchiat în durere și sub voia Lui, — și cu suflet în trup. Sufletul se sbuciumă și-și caută Părintele. De dorul Dumnezeirii deslănțuie în noi uraganul ce ne 'nalță să-i cuprindem „genunchii și iubirea“. El vrea numai pe Dumnezeu; după El geme și suspină, dar fără să-și poată satisface dorința. Sufletul,

Minunea-aceasta umedă, fierbinte
Mereu mai sus pe luciul ei mă ia,
Dar Tu rămâi mereu mai sus de ea,
Supremule Părinte!

Dumnezeu nu este accesibil omului fizic. Golurile imense din noi și din afară de noi, în cari respirăm mireasma divinității, ne împiedecă. Astfel, supremul Tată se înalță tot mai sus, iar omul rămâne legat de pământ, pe fața căruia se leagănă, ca o floare.

După ființa Sa, Dumnezeu este pretutindenea de față, dar pentru sensurile omului nu-i nicăiri *(Cei doi)*. Îl păstrăm viu în suflet *(Mereu spre Tine)*. Sufletul e de esență cerească, divină:

Că sufletul e cer turnat în oase
Părtaș dumnezeirii;
(Cei doi).

Sufletul e totul și nimica în viață:

Suflet mic
Tot și nimic!
(Rana de veci).

E totul, fiindcă fără el nu există viață; e nimic, fiindcă nu poate fi pipăit cu simțurile. De aceea, în concepția poetului despre viață, sufletul e minune, umedă și fierbinte *(Omul)*.

Dar G. Gregorian nu-și poartă gândul numai prin regiunile speculațiunilor filosofice. Legat de pământ prin trupul neputincios, își face datoria de om și creștin; se roagă. Seara mulțumește lui Dumnezeu pentru darurile ce le-a primit dela El în cursul zilei *(Mortul de azi)*. Când se culcă Îi cere iertare — „Iertare, Doamne“; în curgerea nopții Îl așteaptă să-i cerceteze casa, să-i vină pe *Covorul rugii*, iar dimineața Îl roagă din nou să coboare și să-i ajute în lucrul zilei. Și nu se roagă numai pentru sine, ci și pentru țară. În *„Rugă de seară pentru țara mea“*, Dumnezeu este Domnul pământului și Tatăl țării:

Părinte din luminile de stele,
Din șoapta frunzei mici, din valul vântului,
Domnul pământului
Și Tatăl țării mele!

Poetul vede că țara e plină „de harurile și de zimbetele“ lui Dumnezeu, dar e plină și de tâlhari „cu sufletul hârdău.“ De aceea roagă pe Dumnezeu să dea lumină robilor, ca să-și îndrepteze spinarea și să devină oameni. Dacă ruga aceasta nu e primită, atunci să dea cât mai mult belșug țării, ca și pietrile și spinii și mlaștinile să rodească bogății, căci altfel se gată și hoții n'or mai avea din ce să jefuiască. — Poezia are, evident, o tendință socială, ca și *„Băltoaca.“* Autorul ar vrea să știe că nu este Dumnezeu, ca să spintece băltoaca în care gem gloatele sugrumate de tâlharii vremurilor noi. Dar în geamul sufletului îi surâde raza unei stele...

Și stelele vin și luna vine,
Și mă 'ncovoi, Părinte, lângă Tine!

Dumnezeu îmblânzește fiara din om. El vede toate și știe toate, căci e *Tatăl nostru*, bucuria, mulțumirea și mântuirea noastră. Lui ne rugăm să nu ne ducă în ispită, ci să ne izbăvească de cel rău; El e Dumnezeu, Treimea cea de o ființă și nedespărțită:

Tatăl nostru carele ești în cer,
Sfințească-se treimea Ta 'n vecii,
Vecii de flori, de vis, de 'ngenuncheri,
Că Tu sădești și Tu pe toți ne știi.

Cu credința și cu speranța în Dumnezeu mergem până *La poarta cea din urmă*. Pe pământ omul poartă o rană care mereu crește. E rana păcatului. Unde să scape, unde să fugă? Înălță, prin

cântec și rugăciune, rana spre cer... Ajunge la poarta cea din urmă a vieții, la poarta Dumnezeirii. Ce va fi aici? Poetul caută cu groază privirea salvatoare a lui Dumnezeu...

Din șesul cenușe, napoi
Îți caut privirea,

Scăparea și groaza mea toată,
Dumnezeule Tată.

Gândirea religioasă și sentimentul evlaviei din poeziile lui Gregorian se desfășură pe linia dreaptă a învățăturii creștine despre Dumnezeu și suflet. Astfel el face parte din galeria poeților creștini ai generației actuale a României.

IL. V. FELEA

PREJUDECATA ȘI ROLUL EI ÎN VIAȚĂ

Prin prejudecată înțelegem o părere preconcepută, formată deci de mai înainte. Această opinie de cele mai multeori nu are obază solidă, ci este datorită unei erori venite din suflet sau din minte.

Prejudecata este deci ca un sofism ce ar implica în sine o judecată falșă sau o mentalitate curioasă. Aceste două aspecte ale problemei au legături strânse, de oarece se știe că erorile nu pot fi numai datorite unei inaptitudini de judecată sau de logică (cum ar fi ignoranța regulelor de inducție), ci și unui viciu de caracter provenit din exagerarea amorului propriu, orgoliului sau vanităţii.

Țigancă

Un filosof din secolul XVI, Francis Bacon arată într'o clasificare rămasă celebră, amestecul cauzelor complexe care produc în spiritul omenesc obstacolul adevărului.

Bacon împarte cauzele erorilor în 4 clase:

a) erori ce survin din constituția înnăscută a omului (temperament, caracter, etc.);

b) acele ce survin prin educație și profesie;

c) acele ce-și au isvorul în abuzuri și imperfecția limbajului și în sfârșit; *d)* acele ce survin cu timpul dintr'o mentalitate anumită creiată prin sectă, castă, partid, etc.

Trebuie să recunoaștem că nu se poate defini complect și științific prejudecata, de oarece în fiecare prejudecată ca și în fiecare boală intră o parte din individualitatea ireductibilă unei defifiniții; apoi o prejudecată se poate schimba cu timpul. Există deci oricând posibilitatea ca viitorul să ne rezerve prejudecăți nouă, cari să ne surprindă prin partea lor stranie.

Obișnuința, acest principiu care înmagazinează în noi fapte câștigate, experiențe trăite, care se găsește în fundul sentimentelor noastre celor mai scumpe, care se fixează în noi de multeori înainte de a se face vre-un examen critic sau sforțări pentru o reflexie personală, este până la oarecare punct tot o prejudecată.

Faguet consideră obișnuința ca o putere de viață și o numește prejudecată naturală, respectabilă, necesară existenței ființei.

Dar trebuie să observăm că obișnuința poate constitui isvorul egoismului și inteligenței cu părți bune și cu anumite cusururi. Prejudecata ar exprima tocmai acest cusur.

Este cunoscut de exemplu faptul, că pudoarea, mila, patriotismul etc. sunt virtuți pentru acel ce le posedă și se obișnuește cu ele; rușinea prefăcută, intoleranța, șovinismul, etc. însă sunt cusururi, sunt prejudecățile celor dintâiu.

Familia, patria, proprietatea, justiția, cu un cuvânt atâtea instituții cu ajutorul cărora trăim, dau naștere la sentimente care oscilează între două puncte ce sunt cu atât mai greu de definit – prin natura și valoarea lor morală – cu cât unul din ele cum este prejudecata, se ascunde deseori în dosul virtuții.

Nimeni nu este lipsit de prejudecată. Fiecare om o are pe a sa, datorită temperamentului, caracterului, educației sau profesiunei. Sub acest raport trebuie să recunoaștem că fiecare om are în el o cavernă în care lumina nu pătrunde decât în parte și cu întrerupere.

Alături însă de prejudecăți personale există altele publice, vulgare. Aceste din urmă par de altfel să fie cele mai numeroase.

Cine nu cunoaște de exemplu prejudecata că bogăția aduce fericirea? Privind însă viața celor bogați putem lesne vedea că această bogăție nu procură nici sănătate, nici amiciție sinceră, nici dragoste desinteresată, nici alte fapte ce ar intra în mulțumirea sufletească a bogatului.

De altfel celebrul criitor La Fontaine a demonstrat foarte bine în fabula sa: „Cârpaciul și Financiarul“ (Le Savetier et le Financier) grijile celor bogați. În America s'au scris numeroase cărți ce arată chiar oarecare stare de boală psihică ce o poate aduce prea marea bogăție.

O altă prejudecată este aceea pe care de altfel o strigă cei mai mulți nevoiași, că dacă s'ar împărți averile nu ar mai fi mizerii. Dar dacă s'ar căuta executarea acestui fapt cum s'ar proceda? Nu am da oare peste atâtea inegalități bătătoare la ochi încât ar trebui să renunțăm la aplicare?

În lume unul este sănătos, altul este bolnav; unul inteligent, altul prost: unul leneș altul harnic, etc. Cu multă probabilitate că cel harnic nevrând să nutrească pe leneș, se va face și el leneș. Cum lenevia creiază viciile, va trebui să înmulțim organele de control polițienești, va trebui să dăm și lor partea respectivă.

Chiar prejudecata că bogăția vine prin speculație pare să fie excepționată, căci se ajunge bogat mai mult prin întâmplare. De altfel meseria de jucător pentru câștigarea existenței este foarte ingrată. Câți nu se ruinează, nu se sinucid?

Prejudecata că numai secta, casta, clasa sau partidul din care face parte cineva este cel mai bun, cinstit, muncitor conștiincios, ne duce, precum vedem zilnic, la atâtea asperități, vrășmășii, crime?

Prejudecata că anumit produs al unei țări este cel mai bun, face pe atâția comercianți incorecți să eticheteze o marfă cu o marcă renumită, cu toatecă ea nu provine din regiunea cu renume.

Prejudecata că numărul 13 aduce nenorocire, de a nu te întoarce din drum, sau că nu-ți va merge bine dacă-ți iese cu vasul gol înainte și atâtea altele, nu se bazează pe nici o experiență, nu sunt cercetate în falșitatea lor. Teama că ar fi obligați să gândească și să lucreze altfel decât gândesc sau lucrează majoritatea, fac pe cei mai mulți să refuze examinarea lor. Se mulțumesc deci să le accepte cu atât mai lesne cu cât aceste prejudecăți se întăresc uneori prin câteva coincidențe, versiuni, etc.

Astfel se face că prejudecata sau eroarea se poate transmite din generație în generație influențând societatea în desvoltarea și progresul ei.

Dr. Gh. PREDA

RUGA

Doamne, 'n zări de 'nseninare pline
Dor nu-i mai curat să ți se 'nchine,
Vrerii Tale cum să-i stee 'n pază
Vis mai alb nu-și ia din soare rază,
Pentru sbor dintru-ale Tale-a cere
Bucurie-ajutorare și putere.

Doamne, gândul mi-l împart abia:
Rugă Ție, soare vieții, cântec — Ea;
În treimea 'n care 'nchid mereu
Tot avântul sufletului meu.
Tu vieață și lumină și iubire,
Dă-ne peste câte 's rele stăpânire!

Doamne, gândul iarăși mi-i drumar,
Unde aflu vieții noastre har;
Înspre Tine mi-l resfir pe zare,
Dă-ne, Doamne, binecuvântare
Pentru calea noastră 'nspre senin.

Slavă întru cei de sus! Amin.

AL. STRĂONEANU-BALAȘ

Cartea românească în decursul veacurilor

Pagină din Liturghierul dela 1508

Admițând acest corectiv, noi putem îmbogăți lista incunabulelor cunoscute până acum de specialiști cu opt exemplare, șapte muntene și una ardeleană. Cea mai veche e *Liturghierul* dela 1508, tipărit, după cum am spus, în cetatea de scaun a lui Radu cel Mare, la Târgoviște, sau la Mănăstirea Dealului, de lângă scaunul domniei. E o operă artistic tipărită, cu litere cirilice venețiene, cu inițiale în roșu, de format in-4°, având un frontispiciu format din împletituri, cari susțin în ambele laturi câte o coroană domnească, iar la mijloc se înalță o cruce. Nu lipsește nici stema țării, semnul vizibil că opera s'a tipărit cu cheltuiala Voevodului, ceeace ni se spune, de altfel, și în epilogul cărții în aceste cuvinte frumoase: „S'a început această sfântă carte numită liturghie după porunca Domnitorului Io Radu Voevod, să-i fie lui vecinica pomenire, și s'a săvârșit această carte din porunca întru Christos Dumnezeu binecredinciosului și de Dumnezeu păzitului și prea luminatului Domnitor, Io Mihnea marele Voevod a toată Țara Românească și părților pe Dunăre, fiul marelui Io Vlad Voevod, în anul dintâi al Domniei sale; ostenindu-se și smeritul monah și preot Macarie. În anul 7016 (1508), luna Noembre 10 zile."

A doua incunabulă, pe care n'o avem în țară și care se păstrează la mănăstirea Hilandar din Muntele Athos, nestudiată până acum după cuviință, e un *Octoih,* tipărit de acelaș Macarie, la 1510. A treia, cea mai luxoasă tipăritură provenită din teascul lui Macarie, e o *Evanghelie,* din 1512, scoasă, după cum ni se spune în epilog: „Cu porunca Domnului Io Basarab marele Voevod", adică din îndemnul lui Neagoe Basarab, ctitorul bijuteriei arhitectonice: biserica dela Curtea de Argeș. Cartea aceasta a avut două ediții: una tipărită pe hârtie, cealaltă pe pergament. Vignetele și inițialele sunt colorate cu mâna, cu aur, chinovar (=roșu), albastru și verde.

A patra incunabulă e un *Octoih,* din 1535, păstrat și acesta la Muntele Athos și nestudiat îndeajuns.

Incunabulele de până acum sunt tipărite în limba slavonă, limba oficială a cărților sfinte. Cea următoare, apărută în Transilvania, la Sibiu, în 1544, e un *Catehism românesc,* prima și singura incunabulă în limba noastră. Din nenorocire pentru istoria cărții românești și pentru istoria limbii și literaturii noastre, nu se cunoaște din această carte nici un exemplar. Timoteiu Cipariu a văzut, cam pe la 1838, în Biblioteca Mănăstirii din Blaj un catehism de formatul in-12°, fără început și fără sfârșit, care pare a fi catehismul românesc din 1544. Tipăritorul și poate și traducătorul acestei incunabule e sasul sibian Philip Mahler (Philippus Pictor), care și-a adus litera cirilică probabil dela Târgoviște, din tipografia lui Dimitrie Liubavici, al doilea tipograf al Țării Românești după Macarie. În acest catehism va fi fost semănată destulă sămânță luterană – și scopul tipăriturii a fost prinderea Românilor în mrejele religiei lui Luther, răspândită în Transilvania de Ioan Honterus dela Brașov – dar cartea a găsit o mulțime de cumpărători printre preoții români, nu fiindcă le-ar fi trecut prin minte să-și părăsească legea strămoșească, ci pentrucă li se permitea să se roage lui Dumnezeu în limba românească. „Zi ocenaș (Tatăl Nostru) românește, să înțeleagem", se preciza într'un anume loc al Catehismului și din conținutul tendențios al cărții preoții noștri au reținut, pentru timpurile de atunci și pentru veacurile viitoare, numai această frază mântuitoare de suflet și de neam.

A șasea incunabulă e un *Molitvelnic slavonesc* din 1545, tipărit la Târgoviște, a cărui notă originală, din punct de vedere bibliologic e, că are la sfârșit o tablă de materii. Atât acest molitvelnic, cât și următoarea incunabulă, a șaptea, un

Apostol din 1547, au apărut din osteneala lui Dimitrie Liubavici, nepotul vestitului tipograf sârb din Veneția, Bojidar Vucovici. De apariția acestui Apostol din 1547 se leagă însă și câteva amănunte foarte importante pentru trecutul cărții românești. E pentru întâia oară când se tipărește o carte sub ocrotirea și din meritele unei femei, tânăra Doamna Chiajna, fiica lui Petru Rareș și soția cruntului Domn al Țării Românești, Mircea Ciobanul. Dar mai e ceva. Într'o variantă, nu ediție, cartea aceasta are tipărit în frunte bourul Moldovei și numele Domnului moldovean, iar mai jos numele Voevodului Țării Românești. Este, se pare, unicul caz, până la unirea Principatelor, când Țările Românești libere par contopite, prin Domnii lor, în același gest înțelegător față de cultura și cartea românească. De tipărirea acestei incunabule se leagă, în sfârșit, și numele celor dintâi tipografi români, Oprea și Petre, ucenicii lui Liubavici, acesta sârb, ca și predecesorul său, Macarie.

A opta, și cea din urmă incunabulă din șirul celor cunoscute până acum, e un *Evangheliar slavon,* văzut la Raguza prin anii 1893–1894, având pe frontispiciu stema Moldovei și numele lui Iliaș Vodă, fiul și urmașul lui Petru Rareș, din anii 1546–1551, probabil tot vre-o tipăritură liubaviciană [1]).

[1]) Vezi însă N. Iorga, *Tipărituri românești necunoscute. Revista Istorică,* București, 1931, XVII, p. 25–26, unde se presupune că un Evangheliar tipărit la 1546 de Filip Moldoveanul – aflat odinioară la Muncaciu, iar acum la Budapesta – ar fi identic cu incunabula pomenită mai sus.

Din Evanghelia dela 1512

Cu aceasta se încheie epoca incunabulelor românești, ca timp prima jumătate a veacului al XVI-lea, și ni se deschide în curând epoca luminată a Diaconului Coresi, care dacă nu poate fi numit „părinte al literaturii române", cum i s'a zis până mai ieri-alaltăieri, îi putem zice fără nici o teamă de a greși *părinte al tipografiei românești.* Dublei sale calități de părinte-preot și de părinte-tipograf, am îndrăzni să-i mai adăogăm și o a treia: părintele înainte mergător și întâiul stătător în pomelnicul ostenitorilor pentru unirea celor trei provicii locuite de Români: a Țării Românești, a Transilvaniei și a Moldovei. Într'adevăr înainte de a cuceri Mihai Viteazul, Domnul Munteniei, Transilvania și Moldova, cu sabia, le-a cucerit smeritul Diacon Coresi cu slovele teascurilor sale aduse din Târgoviște, la Brașov, în 1557–1558, de unde își răspândi cărțile sale în număr de vre-o 9 românești, 12 slavonești și 1 slavo-română, în total 22 cunoscute până azi, în cele trei provincii, în cari locuitorii băștinași erau de același neam, de aceeași limbă și de aceeași credință. Cel puțin despre *Evanghelia cu învățătură,* numită și *Cazania lui Coresi* și care este și cea mai impunătoare tipăritură a Diaconului, avem mărturia sasului Luca Hirscher, care într'o scrisoare către judele orașului Bistrița, din 14 August 1582, anunță că această tipăritură brașoveană se vinde foarte bine în Moldova și în Țara Românească. Numele lui Coresi va domina întregul câmp al cărții românești din a doua jumătate a veacului al XVI-lea și dacă unele tipărituri importante, cum e *Palia dela Orăștie* din 1582, nu e tipărită de Coresi tatăl, găsim printre ceice au tipărit-o și pe fiul său, pe Șerban.

Nu știm căror împrejurări să atribuim dispariția atât de timpurie a acestui fiu, care a moștenit meșteșugul dela tatăl său, după un bun obiceiu al marilor tipografi din Apus, al lui Aldo Manuzio și Giunta în Italia, a Estienne-ilor în Franța, a Plantin-ilor flamanzi, cari au fondat adevărate dinastii de tipografi – la unii moștenindu-se meșteșugul în linie feminină – tocmai în veacul, în care smeritul Diacon Coresi înălța prestigiul tipografiei în Țările Românești.

Veacul al XVII-lea este, pentru trecutul cărții românești, un veac al intermitențelor. Primul sfert de veac, în care nu avem decât cărți manuscrise, se schimbă în al doilea sfert într'o adevărată pepinieră de tipărituri, ieșite de sub teascurile dela Câmpulung, Govora, Dealu și Târgoviște – pentru Țara Românească a lui Matei Basarab, a Doamnei Elina, a doua femeie sprijinitoare a tipografiei noastre și a învățatului ei frate Udriște Năsturel; din teas-

curile dela Alba-Iulia pentru Transilvania Rákoczeştilor şi a mitropoliţilor Ghenadie şi Simeon Ştefan; şi în sfârşit de sub teascurile dela Iaşi pentru Moldova „împărătescului“ Vasile Lupu şi a mitropoliţilor Varlaam şi a moldoveanului de origine Petru Movilă. Al treilea sfert de veac înseamnă o nouă sincopă pentru tiparul românesc, pentru ca odată cu suirea pe tron a lui Şerban Cantacuzino, în 1678, să intrăm din nou într'un intens huruit de teascuri harnice, atât în Muntenia lui Şerban însuşi, a Stolnicului învăţat şi apoi a slăvitului voevod al culturii, Constantin Brâncoveanu, cât şi în Moldova mitropolitului Dosofteiu şi apoi în Transilvania ultimilor principi Apafy şi a mitropolitului Sava Brancovici. Dacă ne-ar pune cineva să alegem dintre tipăriturile acestui veac pe cele cari ni se par mai importante, după cum timpul limitat al acestei conferinţe ne sileşte să facem această selecţie, am alege următoarele, câte trei de fiecare provincie. Pentru Muntenia: *Cazania dela Govora* din 1642, capodopera tipăriturilor din timpul la Matei Basarab, tradusă în româneşte de Udrişte Năsturel; *Biblia dela Bucureşti din 1688,* zisă şi a lui Şerban Cantacuzino, cealaltă operă monumentală a Ţării Româneşti ca tehnică tipografică şi realizare artistică, iar a treia *Cele 12 Minee dela Buzău,* din 1698–1699, mândria tipăriturilor lui Mitrofan episcopul. Pentru Moldova: *Cazania lui Varlaam,* din 1643, prima tipăritură românească din această ţară, apoi *Pravila lui Vasile Lupu,* din 1646, mare lucrare juridică şi, dupăcum spun specialiştii, unul din cele dintâi coduri în Europa apărut în limba naţională. Suntem ispitiţi să pomenim aci şi *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei din 1673, dar ea n'a fost tipărită pe pământ românesc şi astfel nu este un produs al tiparului nostru. Pentru Transilvania: *Noul Testament* din 1648, o carte minunată, cu literă măruntă, elegantă, tipărită la Bălgrad (Alba-Iulia) sub îngrijirea mitropolitului Simeon Ştefan şi care are cunoscutele cuvinte în legătură cu silinţa de a se scrie româneşte pe înţelesul tuturor Românilor, constituind o nouă dovadă de tendinţa spre unitatea culturală a neamului nostru: „Aceasta încă vă rugăm să luaţi aminte că Românii nu grăiesc în toate ţările într'un chip, încă nici într'o ţară toţi într'un chip; pentru aceea cu anevoie poate să scrie cineva să înţeleagă toţi, grăind un lucru unii într'un chip, alţii într'alt chip: au veşmânt, au vase, au altele multe nu le numesc într'un chip. Bine ştim că *cuvintele trebuie să fie ca banii,* că banii aceia sânt buni, cari umblă în toate ţările, aşa şi cuvintele acelea sânt bune, care le înţeleg toţi. Noi, drept aceea, *ne-am silit,* de

Frontispiciu din Cazania lui Varlaam, 1643, reprodus şi în Pravila lui Vasile Lupu, 1646

încât am putut, să isvodim aşa cum să *înţeleagă toţi;* iară dacă nu vor înţelege toţi, nu-i de vina noastră, ce-i de vina celuia ce au *răsfirat Românii* printr'alte ţări, de s'au amestecat cuvintele cu alte limbi, de nu grăiesc toţi într'un chip“. Alături de Noul Testament am mai înşira *Chiriacodromionul* sau *Evanghelia învăţătoare* din 1699, tipărită tot la Alba-Iulia, în a cărei prefaţă stau alături numele mitropolitului Atanasie, unit cu credinţa Romei, şi a Voevodului Constantin Brâncoveanu, unit cu aspiraţiile neamului său sfâşiat de Habsburgi în Transilvania, şi *Bucoavna* din 1699, tipărită tot acolo, care este întâia carte şcolară la Români.

Veacul al XVIII-lea începe sub purpura strălucitoare nu numai pentru Români, ci pentru întregul orient ortodox, a Voevodului-martir Constantin Brâncoveanu în Muntenia, a învăţatului Domn Dimitrie Cantemir în Moldova şi în Transilvania sub zodia unirii unei părţi a Românilor cu biserica Romei. Aceste începuturi vor fi umbrite mai târziu de nori mohorâţi, cari ne vor aduce ploaia de Domni fanarioţi în Principate şi dureroasele lupte confesionale în Transilvania.

Sub Vodă Brâncoveanu teascurile româneşti au tipărit la Buzău, Snagov, Râmnic, Târgovişte şi Bucureşti, în ţară, la Tiflis în Georgia şi Alep în Siria, peste hotare, nu mai puţin de 75 cărţi, dintre cari aproape jumătate româneşti, iar celelalte româno-greceşti, greceşti şi arabe. De toate aceste tipărituri e legat numele celui mai mare vlădică-tipograf pe care l-au avut vre-odată Ţările Române, de numele mitropolitului Antim Ivireanul. Moldova acestui început de veac îl are pe Dimitrie Cantemir, din ale cărui opere numai una a văzut lumina tiparului în ţara peste care a domnit, iar celelalte au o poveste lungă şi complicată. Iar Transilvania din primii ani ai „unirii“ nu poate număra decât patru cărţulii neinsemnate,

dintre cari trei sunt catehisme catolice, hrană sufletească pentru noii adepţi ai Papei.

Şi acum iată-ne în faţa epocei Fanarioţilor, epocă care a înspăimântat pe mulţi, dar care nu a fost atât de înspăimântătoare nici în domeniul politic şi cu atât atât mai puţin în domeniul tipăriturilor româneşti. Făcând o statistică a cărţilor ieşite de sub teascurile Principatelor Române în epoca aceasta fanariotă, dela 1716 până la 1821, am rămas surprinşi de puţinătatea cărţilor greceşti, faţă de numărul covârşitor al cărţilor româneşti. Nu ne-am aşteptat deloc ca din cele 483 de cărţi muntene şi moldovene, câte am găsit înşirate în monumentala *Bibliografie Românească Veche* a lui Bianu – Hodoş – Simonescu, din aceşti ani, să fie româneşti 401, greceşti 50, iar restul de 32 în diferite limbi. Disproporţia e prea mare pentru ca să putem vorbi de o epocă fanariotă în istoria cărţii româneşti. Iar Transilvania din aceeaşi epocă se prezintă cu 190 cărţi româneşti, faţă de 187 de cărţi româneşti moldovene şi 214 cărţi româneşti muntene. Tipografia din Blaj a scos 85 de cărţi româneşti, 6 latineşti şi 1 româno-nemţească, faţă de 105 cărţi româneşti apărute la Sibiu, Braşov, Timişoara, Cluj şi Abrud, 7 latineşti la Sibiu, Cluj, Oradea şi 9 româno-streine la Sibiu, Oradea şi Lugoj. Iar în celelalte oraşe ale Monarhiei Habsburgice, în afară de hotarele Transilvaniei, Banatului, Crişanei şi Maramureşului, au apărut în această epocă 153 cărţi româneşti, 25 româno-streine şi 72 în limbi străine diferite.

Rolul Blajului cărturăresc nu poate fi tăgăduit de nimeni. Dar dacă e să comparăm cele 85 de cărţi româneşti apărute în acest centru de hărnicie românească cu cele 659 cărţi româneşti apărute în alte centre, atunci Blajul rămâne o oază binecuvântată, dar o oază. Statistica din urmă ni s'a părut necesară, urmând cuvintele Mântuitorului însuşi, care a spus: „Daţi Cezarului ce este al Cezarului şi lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu."

Stema mitropoliei Bălgradului din Noul Testament, 1648

Secolul al XVIII-lea are, în afară de cărţile tipărite, şi cărţi manuscrise – amănunt curios pentru al treilea veac după invenţia tiparului – asupra cărora va trebuì să se facă odată o numărătoare precisă, ca asupra cărţilor tipărite.

În secolul următor, al XIX-lea, apar cele dintâi tipografii particulare în Ţările Româneşti. Cele de până acum au stat exclusiv sub ocrotirea bisericii şi în *aceasta* constă măreţia bisericii noastre în diriguirea ritmului cultural şi cărturăresc al veacurilor trecute. Dela Nicodim începătorul cărţilor manuscrise, până la Macarie, fondatorul tiparniţei, şi dela Diaconul Coresi până la Mitropolitul Antim şi ceva mai târziu, şiragurile călugărilor şi vlădicilor reprezintă tot atâtea energii cheltuite pentru mărirea lui Dumnezeu prin cărţile sfinte şi pentru mărirea neamului prin sufletul lor fărâmiţat dealungul şirelor nesfârşite, ca şi nesfârşirea numelui lor.

Cea dintâi tipografie particulară, întemeiată curând după revoluţia lui Tudor Vladimirescu, este a lui Eliade Rădulescu la Bucureşti şi în scurtă vreme a lui Gheorghe Asachi la Iaşi. După ei vor apărea o sumedenie, dintre cari vom reţinea pentru Principatele Româneşti, devenite mai târziu România, tipografiile lui C. A. Rosetti, Mihail Kogălniceanu şi a dlui N. Iorga, ca nume proeminente de înaltă cultură, la cari am mai putea adăoga, păstrând proporţiile, pe dl I. E. Torouţiu, şi apoi tipografiile Socec, Göbl, Rasidescu, Ioanid, Convorbiri Literare, Alcalay, Minerva – continuată azi de Cartea Românească, cu sucursale în capitalele noilor provincii – şi ca să terminăm cu şirul lung vom mai amintì Imprimeria Naţională dela Bucureşti, Ramuri şi Scrisul Românesc dela Craiova. În Transilvania nume proeminente de tipografi sau fondatori de tipografii sunt: Const. Boghici, Mitropolitul Andrei Şaguna, Alexi, Fraţii Mureşianu, I. Ciurcu şi alţii, şi apoi diferitele tipografii eparhiale din centrele vlădiceşti româneşti, şi I. Gött, G. Closius, Barth şi W. Krafft – azi Krafft şi Drotleff – săseşti, cari şi-au pus la dispoziţie oricând tiparniţele pentru cărţile româneşti.

În zilele noastre tiparul românesc este, ca tehnică, în ritmul general european şi mondial. A-

vem și noi bune turnătorii de litere, iar Linotypurile și Monotypurile dela noi sunt la fel cu cele din străinătate. Prin ce se deosebește un Marvan al nostru bucureștean, de cel parisian sau leipzigens? Poate prin aceea, că de multeori clișeele noastre sunt mai perfecte decât ale altora.

În privința tehnicei tipografice nu avem de ce ne plânge, fiindcă suntem alături de țările cele mai civilizate. Dar în privința conținutului științific al cărților?

Aici sunt alții chemați să răspundă.

(Sfârșit) I. CRĂCIUN

La drum

DRUMURI ROMÂNEȘTI

PASUL URDA

O trecătoare nouă în Carpații României, pe care cei mai mulți Români automobiliști n'o cunosc! Suntem la începutul verii; lumea se pregătește de plecare la băi sau la stațiuni climaterice; automobilele sunt puse la punct pentru călătorii nouă și pentru a înghiți mii de chilometri în drumul pentru care sunt pregătite; Automobil-Cluburile se pregătesc pentru concursuri cari sunt anunțate cu săptămâni înainte și țara așteaptă să fie străbătută și 'n vara aceasta, ca și 'n toate verile, de cetățenii ei iubitori de aer curat și de desfătarea sufetului. Pentru acești iubitori de călătorii în țară scriem astăzi, arătându-le un colț minunat din marea Țară Românească, prin care pot vedea Carpații meridionali în toată splendoarea lor, străbătând munții cu automobilul la o înălțime de 2200 m. Luați seama la înălțimea asta mare! Când treceți cu automobilul pe la Predeal sau pe la Câmpulung, vi se pare că cine știe la ce înălțime sunteți; și nu sunteți decât la o înălțime de 1030 și 1260 m. Pasul cel nou, trecătoarea cea nouă pe care v'o descriem astăzi, tae munții Carpați în dreptul Parângului în două și trecând la înălțimea de 2200 m. pe muntele Urda lângă Parângu, leagă astfel orașul Sibiu cu Târgu-Jiu direct peste crestele munților. Să descriem deci *Pasul Urda* și să ne pregătim să-l străbatem gustând frumusețile lui mai minunate decât ale Elveției.

Iezăr în preajma Pasului Urda

Pasul Urda, privit pe harta României, se află pe linia care leagă Sibiul cu comunele Săliște și Poiana-Sibiului, muntele Părângu, comuna Novaci din Gorj și Târgu-Jiu. Aceasta este linia pe care o urmăm noi în drumul nostru cu automobilul. Plecarea spre Pasul Urda se face sau din Sibiu, pentru cei cari vin de către București, sau din Săliște, pentru cei cari vin dinspre Arad sau Oradea. Plecarea se poate face și din Novaci spre Urda, dar urcarea dinspre Novaci se face cu greutate mare, având pe o distanță de 15 km. urcuș mare, unde motorul automobilului merge aproape numai în viteza întâia și deci plecarea din Novaci — până lu o reparare radicală a șoselei — pierde din farmec; de aceea sfătuim pe toți automobiliștii să-și aleagă punct de plecare Sibiu și Săliște.

La Sibiu (426 m. altitudine) se face aprovizionarea cu benzină. Cei cari vin dinspre Arad sau Oradea iau benzină la Sebeș (Alba); aprovizionarea e pentru 200 km. cât ține drumul dela Sibiu la Tg.-Jiu peste Carpați, căci pe distanța aceasta nu se găsește benzină în nici o localitate, afară de Săliște, Poiana și Novaci, unde nu e totdeauna în cantitate suficientă. Drumul cel mai lung — peste 130 km. — se face numai prin munți, văi, urcușuri și scoborâri, cu schimbări dese de viteză și urcușuri și scoborâri în viteza întâia și a doua, deci cu consumație multă de benzină.

Săliște. Drumul dela Sibiu merge spre apus, aproape în linie dreaptă pe șoseaua națională *asfaltată,* trecând prin comunele Cristian, Săcel și

Sălişte (Sibiu—Sălişte 25 km). La Sălişte (542 m. altitudine) şoseaua de asfalt se termină. Aici se poate face o mică oprire pentru vizitarea localităţii: 4000 locuitori, străzi curate, pardosite, lumină electrică, bae publică, medic, farmacie, restaurant şi hotel „Răcuciu“ şi „Ilie Popa“. Săliştea îşi are staţiunea ei climatică „Crinţi“ la altitudine de 1281 m. în munţi, în mijlocul pădurilor de brad, cu zeci de case confortabile, curate, unde se poate merge cu automobilul (Sălişte—Crinţi $1^1/_2$ ore), aşa încât la Sălişte se poate face o oprire de o zi pentru a vizita şi Crinţii, care în lunile de vară e cercetat de lume multă.

Rod. Dela Sălişte, drumul intră imediat în munţi, trecând prin comunele Galeş şi Tilişca, cari sunt legate de Sălişte de nici nu ştii când treci din una în alta: aceleaşi case, aceeaşi pardoseală pe străzi, aceleaşi femei. Eşind din Tilişca (altitudine 587 m.) şoseaua începe a urca uşor alăturea de râul Lunca, pe o şosea terminată în 1935 cu cu aspect elveţian şi de o frumuseţe de nedescris. Ajungem în comuna Rod (altitudine 811 m.) localitate cu 1400 locuitori, scutită de vânturi, aşa că vara petrec aici câteva sute de convalescenţi veniţi dela şes. În Rod s'a născut Aaron Florian care între anii 1826—27 a fost învăţător la Goleşti, la şcoala înfiinţată de boerul şi bunul român Dinicu Golescu pe moşia sa.

Poiana-Sibiului. Dela Rod înainte, şoseaua urcă uşor şi după un drum de 4 km. intrăm în comuna Poiana-Sibiului (altitudine 1073 m.), de unde se deschide o vedere minunată asupra munţilor apuseni cu Cheia Turzii, munţii Rodnei cu Pietrosul, munţii Făgăraşului cu Negoiu şi Suru şi munţii Retezatului cu Peleagd. Comuna Poiana are o lungime de trei km. şi mai bine; are 5000 locuitori, toţi români ortodocşi; e luminată cu electricitate, are medic, farmacie, poştă, prăvălii moderne, hotel şi restaurant „Niculăiţă“ şi „Comunal.“ E cea mai mare comună românească de oieri, locuitorii ei ciobănind fără excepţie toţi munţii Olteniei şi toată Dobrogea. De văzut în Poiana parcul minunat de 25.000 brazi pe dealul Ghilghiu din marginea pieţii, cele două biserici zidite în anii 1766 şi 1836; cele trei cimitire: cel nou, cel vechiu cu sute de cruci de lemn înalte ca o pădure deasă şi cimitirul *spânzuraţilor* (al sinucigaşilor). În timp de Dumineci şi praznice se admiră jocul în două *paviloane*, al ficiorilor şi fetelor, cari aici în munte şi-au păstrat portul curat din iie albă, cusături de mătase neagră pe ea, cu şorţ şi crătinţă neagră simplă, încălţate cu ciorapi de mătase şi pantofi de lac, cu feţele lor rumene şi rotunde şi cu vorbe aşezate, încât văzându-le întâi îţi vine să crezi că nu sunt fete simple dela ţară, ci domnişoare îmbrăcate româneşte. Cine vrea să vadă satul românesc în trecutul lui şi în desvoltarea lui, are ce vedea în Poiana. Două şcoli, şase sute de copii la şcoală, nici un analfabet, doisprezece învăţători. N'ai să vezi în Poiana om beat!

Jina. Din Poiana, şoseaua urcă iarăşi pe o distanţă de 7 km. ajungând în comuna Jina (altitudine 985 m.), comună grăniţerească, asemenea cu Orlatul sau Năsăudul, având 4000 locuitori, toţi români. Din Jina vederea este mai largă şi vedem culmile Carpaţilor cu Cindrelu, Cârpa, Vârful lui Pătru, Frumoasa, Şerbutele, Şureanu ş. a.

Coasta Dobri. Dobra. Din Jina, şoseaua coboară pe coasta Dobrii, pe un drum nou în serpentine multe şi repezi, drum foarte bun, îngrijit, şi de o frumseţe cum nici în Elveţia sau în Tirol nu găseşti, apărat pe margini cu grinzi groase de gorun, şosea care până în valea Dobra şi sătuleţul Dobra are lungime de 7 km. scoborând pe această distanţă dela înălţimea de 985 m. la 461 m., cu serpentinele ei nenumărate, aşa cum se văd în Italia în pasul Stelvio, sau în Elveţia în pasul Gotthard. Numai coasta Dobrii, cu originalitatea ei unică în România, poate face prilejul unei călătorii cu automobilul dela Bucureşti, Cluj sau Arad.

Dupăce scoborâm coasta Dobrii, intrăm în sătuleţul Dobra sau Dobriţa (altitudine 461 m.) cu 316 locuitori, pe malul râului Dobra, cu câteva case ca nişte jucării, tipul satului românesc din timpul retragerii românilor în „cetatea Carpaţilor“. Sătuleţul se 'ntinde dealungul râului pe o distanţă de mai bine de 1 km. Eşind din Dobra trecem podul peste râul Frumoasa (greşit numit şi Valea Sebeşului). Dincolo de râu la mâna dreaptă avem satul Şugag (numit şi Râu), unde drumul nostru se 'ntâlneşte cu şoseaua care vine din Sebeş (Alba) şi împreunându-se cu şoseaua noastră continuă una singură pe râu în sus. Trecând din Dobra podul, nu intrăm în Şugag, ci o luăm imediat la stânga pe râul Frumoasa în sus, dealungul căruia deacum încolo vom merge 44 km. Acei cari vreau să vadă pasul Urda pot pleca şi din Sebeş (Alba), dar atunci ei nu pot vedea frumuseţile drumului Tilişca—Rod, nici minunea şoselei Coasta Dobrii.

Râul Frumoasa. Pe râul Frumoasa în sus, urcăm printre munţi înalţi cari strâmtează trecerea şi lasă între ei numai râul şi şoseaua în semi-întunerec. După un drum de 15 km. tot pe lângă râu, valea se lărgeşte şi găsim casele dela *Gura Bistrei* (altitudine 739 m.), unde se poate dormi şi mânca bine. Din drumul nostru se desprinde la stânga alt drum lung numai de zece km., care se înfunda şi duce pe râul Bistra în sus la staţiunea

Înmormântare în munţi

climaterică *Bistra* (altitudine 1360 m.!), staţiune minunată, în mijlocul brazilor, cu case confortabile, unde se poate locuì şi dormì foarte bine, casele fiind îngrijite de oameni din Poiana-Sibiului.

Tău. Drumul nostru dela Gura Bistrei duce mai departe pe râul Frumoasa în sus atingând punctul „Tău", unde valea se lărgeşte şi mai mult având numeroase case de ale pădurarilor statului. Aici la Tău se aflǎ o şcoală primară cu un învăţător, pentru copiii oamenilor împrăştiaţi pe la colibi. Copiii vin la şcoală dimineaţa, îşi aduc de mâncare pentru o zi şi seara se 'ntorc acasă.

Statul român, cu şcoala de acì face un serviciu nebănuit de frumos oamenilor de acì, dându-le cultură şi carte.

Dela Tău în sus valea se strâmtează şi mai mult, iar şoseaua nu mai este aşa de bine îngrica pân'acì. Pe marginea şoselei din loc în loc găsim cruci de lemn înfipte, cu inscripţii: sunt morminte în cari zac lucrători de păduri omorâţi de buşteni sau înecaţi în râu.

În drumul nostru mai întâlnim două răspântii: Gura Prigoanei, unde din drumul nostru se mai desface un drum mai mic care duce la Prigoana, la Şureanu şi la Vârful lui Pătru şi altă răspântie la doi km. în sus de Gura Prigoanei : Gura Cibinului.

Oaşa. Dela Tău în sus mergem 20 km. şi ajungem la Oaşa (altitudine 1280 m.), unde ieşim din semi-întunerecul prin care am mers. La Oaşa, valea Frumoasa se lărgeşte şi lumina este mai puternică: răsufli mai uşurat, fiindcă de acì încolo şi şoseaua este mai bine îngrijită. La Oaşa se poate dormì şi mânca bine în casele pădurarilor statului. Există acì şi un post de jandarmi şi un lac mare pentru mânatul buştenilor pe Frumoasa în jos.

Dela Oaşa în sus, şoseaua aproape nu mai urcă, ci merge când mai aproape, când mai departe de râul Frumoasa pe o distanţă de 9 km. şi ajungem la punctul Moga numit şi „sub Tărtărău" (altitudine 1320 m.) unde suntem în judeţul Gorj. şi unde găsim cele mai minunate case de locuit vara şi iarna. Acì, la punctul Moga, ne despărţim de râul Frumoasa şi drumul nostru apucă la dreapta pe râul Tărtărăuţ în sus.

Tărtărău. Dela Moga în sus după câteva sute de metri, începem să urcăm iarăşi, în serpentine uşoare şi prelungite, iar după un drum de 7 km. ajungem în vârful muntelui Tărtărău, pe care-l trecem la o înălţime de 1631 m. având astfel acì pasul Tărtărău care în înălţime este al doilea pas din România. Din vârful Tărtărăului se deschide o panoramă minunată asupra masivului Parângu, pe care o gustăm din automobil. Ni se înalţă în faţă munţii: Praviţu (1867 m.), Mândra (2529 m.), Coasta lui Rusu (2306 m.), Piatra Tăiată (2241 m.), Mohoru, Ştefanu, iar mai la dreapta întreaga splendoare a Retezatului, şi în stânga munţii din judeţul Vâlcea: Turcinu, Flotoşteanu, Puru, Păpuşa, Coasta Bengâ, iar în spate înălţimile pe cari le-am lăsat în urmă: Frumoasa, Cindrelu, Ştefleşti, Negovanu, Vârful lui Pătru, Sălane.

Nedee în Poiana Muerii. Din Tărtărău la dreapta se desprinde din drumul nostru un alt drum scurt de un km. care duce şi se termină în muntele Poiana-Muerii. Poiana-Muerii e vestită prin Nedeea (sărbătoare de vară), care se face în fiecare vară şi totdeauna în ziua de Sânziene (Naşterea Sf. Ioan Botezătorul), care cade în ziua de 24 Iunie. Nedeea din Poiana-Muerii e vestită în toţi munţii şi 'n toate localităţile dintre Poiana-Sibiului—Petroşani, Novaci şi Tg.-Jiu. O poiană mare se întinde la înălţimea de 1757 m., având o stână în marginea poenii. În ziua de Sânziene — sau Sundzuene — de dimineaţă vin negustori şi-şi întind marfa spre vederea tuturor: cârciumari

Nevastă tinără din Poiana

din Petroşani şi din Lotru aduc băutură, jandarmii din Petroşani şi din Novaci păzesc ordinea şi liniştea, fiindcă bătăile cu bâtele ale ciobanilor la nedeea din Poiana-Muerii sunt vestite şi foarte originale: nu palme, nici pumni sau trântă, ci dueluri adevărate cu bâtele lor de corn, cu lovituri în cap, în coaste şi cu capete sparte, coaste rupte, mâni rupte şi uneori morţi, aşa cum fac oamenii când se desvoltă în el animalul din cauza băuturii. Dela amiazi încolo încep a venì ciobanii — fiecare cioban îşi aduce bâta cu el — şi băcile din toţi munţii dimprejur şi-şi „petrec" jucând cu băci pe cari nu le-a mai văzut pân'atunci, mâncând sau bând pe iarba verde.

Nedeea din Poiana-Muerii e o petrecere de vară unică în felul ei, care merită să fie văzută, mai ales că acum se poate merge până acolo atât de uşor şi confortabil, în automobil!

Lotru. Din Tărtărău, şoseaua scoboară în serpentine repezi şi după un drum de 7 km. ajungem în valea Lotrului, aproape de isvoarele lui („obârşia Lotrului") la altitudine de 1380 m., unde se află două case de adăpost conduse de Poenari, unde se găseşte mâncare bună şi casă de dormit vara şi *iarna*. Regiunea aceasta, ca de altfel toată valea Lotrului dela isvor până la gura lui, are o climă blândă, iarnă caldă şi vară răcoroasă, cea mai constantă climă din ţară, asemănătoare climei din Meran. La Obârşia Lotrului, şoseaua dealungul râului Lotru nu urcă şi nu scoboară, ci merge în linie dreaptă pe o lungime de 5 km., dându-ţi o sensaţie extraordinară ştiindu-te la înălţime de aproape 1400 m. şi conducând cu toate astea în goană nebună automobilul pe o şosea minunată, alăturea de un râu limpede de munte cu păstravi, în vreme ce în jurul tău se ridică masivul Parângului cu înălţimi de 2529 m.!

După un drum de 5 km. dealungul Lotrului, ne despărţim şi de acest râu trecându-l peste un pod, când apoi şoseaua începe a urca iarăşi pe muntele Ştefanu, şosea îngrijită, bine butută, cu serpentine multe. Cu cât urci mai mult pe Ştefanu, cu atât masivul Parângului în dreapta apare mai limpede. Din vârful Ştefanului poţi vedea şi număra bine toate vârfurile cari compun Parângu. Aici şoseaua noastră se bifurcă: şoseaua din stânga merge pe Coasta Bengâ prin munţii Rusu, Turcinu, Flotoşteanu şi scoboară în valea Lotrului la gura Latoriţei, aproape de satul Mataia. Drumul nostru e cel din dreapta şi urcă mereu până deasupra Ştefanului.

Pasul Urda. Ajungând deasupra Ştefanului avem o panoramă nouă şi întinsă până la infinit. La stânga se vede Coasta Bengâ cu şoseaua de pe ea întinzându-se ca un şarpe uriaş, stâni cu oi păscând, iezere cari sunt izvoare de râuri. În dreapta întreg masivul Parângului cu toate piscurile lui şi cu toată frumuseţea lui şi muntele Mohoru. În faţa noastră se deschide o căldare enormă, un fel de gaură de vulcan stins, numită „Zănoaga Urdii", cu isvorul principal al râului Latoriţa care şerpueşte şi străluceşte în fundul acestei zănoage. Şoseaua noastră se vede şerpuind în jos, apoi prin zănoagă, iar în fundul sudic al zănoagei se văd serpentine multe şi repezi, zidite şi apărate prin ziduri înalte de piatră, încât de departe pare o cetate cu mai multe întărituri artistice. Este şoseaua şi serpentinele de pe *Pasul Urda* — sau Urdele — pe cari urcă automobilul nostru până la înălţimea de 2200 m. E cel mai grozav pas din România, construit de armata română şi de locuitorii comunelor din jurul Novacilor în anii 1915 şi 1916 în scop strategic şi a cărui construcţie a cerut multe jertfe de oameni. Plaiul vechiu al ciobanilor se vede alăturea de şosea şi ciobanii cu caii merg şi azi tot pe plaiul lor, el fiind mai scurt. În anii 1915 şi 1916 s'a construit şoseaua aceasta începând din Novaci până în Poiana-Muerii, până în Frumoasa şi pe Coasta Bengâ până jos în Lotru.

Din vârful pasului Urda cu lespezi mari de piatră — urme recente de gheţari — se desfăşură o panoramă deosebită, mai ales toamna când atmosfera e limpede. În faţă se înalţă muntele Mohoru, cuib de urşi, mai încolo Parângu, iar departe în jos satul Novaci şi şesul Olteniei. Toamna, când zările sunt limpezi, din vârful Urdei se vede apa Dunării sclipind în soare. De aici încolo şoseaua noastră scoboară în continuu. La jumătatea drumului dintre Urda şi Novaci se află staţiunea climatică Rânca la altitudine de 1600 m., cu hotel şi confort pentru orice pungă. Dela Rânca la Novaci sunt 15 km.

Novaci punctul *terminus* al călătoriei noastre, e un sat frumos la poalele munţilor, pe malul râului Gilort, cu pompă de benzină, restaurant, hotel şi spital frumos. De aici se poate continua drumul fie la Târgu-Jiu (42 km.), fie la Râmnicu-Vâlcea (75 km., de unde până la Bucureşti, mai sunt 172 km.

Şoseaua descrisă de noi acì, se poate parcurge dela Bucureşti în 2 zile: ziua întâia Bucureşti—Poiana-Sibiului (350 km.), ziua a doua Poiana-Sibiului—Pasul Urda—Novaci—Râmnicu-Vâlcea—Bucureşti (350 km.) Dăm şi alte distanţe: distanţe: Cluj—Poiana-Sibiului = 150 km. Poiana—Pasul Urda = 80 km.

Dr. EUGENIU DOBROTĂ

VITRINA CĂRȚII

CRONICA LITERARĂ

Maior Adjutant T. Sidorovici și C. Enescu-Bughea. STRAJA ȚĂRII: O CREDINȚĂ ȘI UN AVÂNT. Inst. „Luceafărul". București, 1937. Pag. 144. Lei 100.

Ne lipsea până acum o carte, în care să ni se arete alcătuirea și înalta misiune a așezământului regal — Straja Țării.

Lipsa aceasta e înlăturată prin recenta lucrare a dlui Maior Adjutant T. Sidorovici și a dlui C. Enescu-Bughea. Într'adevăr, dupăce reproduc câteva cuvântări ale M. S. Regelui ținute cu prilejul unor praznice străjerești, distinșii autori ai cărții arată geneza străjeriei, metoda ei de lucrare, precum și țintele urmărite de ea. Câteva zeci de pagini din scrisul celor mai reprezentativi descăli ai neamului (I. P. S. Patriarh Miron, N. Iorga, Dr. C. Angelescu, S. Mehedinți, etc.) complectează cuprinsul iscusit alcătuitului manual străjeresc.

Cartea dlor T. Sidorovici și C. Enescu-Bughea, împodobită cu clișee de-o impecabilă înfățișare tehnică, este scrisă cu „credință" și cu „avânt", așa cum îi șade bine unei cărți care se adresează în deosebi tineretului. N. C.

I. Lupaș: ISTORIA UNIRII ROMÂNILOR. Cu o reproducere în culori după o pânză de D. Stoica și cu multe alte chipuri și vederi. Fundația Culturală regală „Principele Carol". București, 1937. Pag. 405.

Împlinind o dorință regală, eruditul academician și profesor universitar, păr. I. Lupaș dăruește neamului o nouă și monumentală lucrare de o incomparabilă valoare educativă: Istoria Unirii Românilor.

Cartea care impresionează prin voluminositatea ca și prin erudiția ei, cuprinde de fapt întreaga viață a neamului — dela obârșia lui până în zilele noastre. Dar din expunerea acestei vieți totalitare se ridică dela început până la sfârșit o ideie uriașe: ideia unității noastre naționale — și o nestăpânită năzuință: năzuința spre înfăptuirea acestei unități.

Savantul cărturar pune la contribuție un vast material documentar și o iscusință fără seamăn în luminarea științifică a problemei urmărite. Cu o impresionantă luciditate și adâncime arată factorii cari au determinat unirea noastră: configurația pământului românesc, tăria credinței, puterea legilor, a datinilor strămoșești și a graiului românesc, precum și rostul așezămintelor naționale cari toate au stat în slujba idealului suprem: unirea noastră. În cadrul epocilor cari își desvăluesc viața, defilează în fața noastră marile personalități cari au condus istoria neamului românesc. Dar ele nu defilează ca niște marionete dirijate de un regizor nevăzut, ci ni se înfățisează vii, însuflețite de năzuințele cari le-au purtat prin volbura vieții.

Am spus că lucrarea părintelui I. Lupaș este scrisă cu erudiție. Această erudiție însă este prudent ascunsă, ca să nu sperie pe cititor. Într'adevăr nici un „subsol științific" nu împiedică ochii cari fug peste așa de distins tipăritele pagini.

Cartea întreagă este un val de simțire românească revărsată într'un graiu îngrijit și de-o seducătoare aromă biblică. În această privință nu i se poate asemăna decât doar Istoria lui Mihaiu Vodă Viteazul de Marele Nicolae Bălcescu.

Cartea aceasta de o valoare unică trebuie să stea — alături de Scriptura Sfântă — pe masa fiecărui Român. N. C.

Nicolae Sulică: CEA MAI VECHE ȘCOALĂ ROMÂNEASCĂ DIN CUPRINSUL ROMÂNIEI ÎNTREGITE. „Cartea Românească". București, 1937. Pag. 36.

Învățatul profesor dela liceul din Tg.-Mureș a scos la lumină o nouă lucrare menită să sporească prestigiul cultural al Sfintei noastre Biserici. Într'o broșură estrasă din „Omagiu lui Const. Kirițescu" d-sa arată, că cea mai veche școală românească din cuprinsul României întregite este școala de pe lângă biserica ortodoxă din Scheii Brașovului. Existența acestui lăcaș de lumină ortodoxă și națională se poate constata încă de pela sfârșitul veacului al XV-lea.

Punând la contribuție un bogat material documentar, dl prof. N. Sulică lămurește împrejurările istorice în cari s'a întemeiat această școală, arătând în acelaș timp și importanta operă culturală săvârșită de osânduitorii preoți, dieci și dascăli din preajma ei.

Înalta valoare științifică a lucrării dlui prof. N. Sulică e dublată de valoarea literară pe care i-o împrumută frumusețea graiului în care e scrisă. N. C.

CE S'A ÎNTÂMPLAT LUNA TRECUTĂ?

La noi

M. S. Regele Carol II

FESTIVITĂŢILE DELA CLUJ. La 'nceputul lui Iunie Clujul a fost teatrul unor festivităţi de-o rară splendoare şi importanţă culturală: Ele s'au desfăşurat în jurul inaugurării noului Colegiu academic de pe lângă Universitatea „Daciei Superioare" şi în jurul proclamării M. Sale Regelui Carol II doctor honoris causa al Facultăţii de Litere din capitala Ardealului. La praznic a fost de faţă M. Sa Regele, aproape toţi membrii guvernului, episcopatul ortodox din Ardeal în frunte cu Î. P. S. Mitopolit Nicolae, cel unit în frunte cu Î. P. S. Mitropolit Alexandru şi un mare număr de intelectuali din toate părţile Ardealului desrobit.

Praznicul s'a deschis în sala festivă a Colegiului Academic prin slujba sfinţirii apei săvârşită de P. S. Sa Nicolae, episcopul Clujului înconjurat de un sobor de preoţi.

Dl rector Fl. Ştefănescu-Goangă, într'o remarcabilă cuvântare a arătat importanţa noului aşezământ cultural inaugurat. Acelaş lucru l-a făcut într'o scurtă cuvântare un student.

A urmat la cuvânt dl prof. univ. S. Dragomir, arătând temeiurile pentru cari Universitatea din Cluj se cinsteşte pe sine cinstind pe Regele Ţării cu titlul de doctor honoris causa al Facultăţii de Litere. Diploma a fost citită de dl rector Fl. Ştefănescu-Goangă.

A răspuns M. Sa printr'un discurs cu adevărat regal.

Omagiul Ardealului cultural faţă de M. Sa l-au tălcuit Î. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae, Î. P. S. Sa Mitropolitul Alexandru al Blajului şi dl prof. univ. I. Moldovan, preşedintele „Astrei."

La ora 1,30 o seamă de oaspeţi s'au întrunit la masa dată de Universitate. După masă a avut loc o producţie sportivă a „şoimilor" şi s'au inaugurat câteva institute universitare.

Banchetul de seară l-a dat Ministerul educaţiei naţionale. La acest banchet M. Sa a rostit unul dintre mai inspirate cuvântări, arătând drumul cultural pe care trebue să purceadă România Nouă pentru a-şi cucerì locul ce i se cuvine în obştea neamurilor.

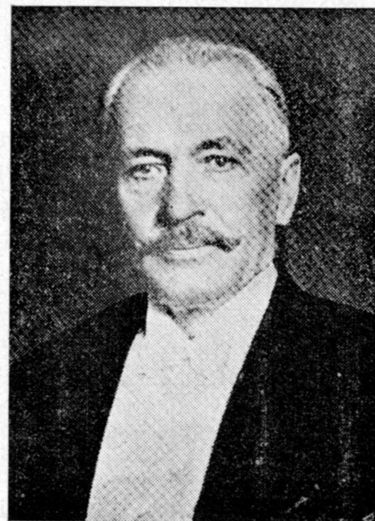
După masă a avut loc o recepţie, la care M. Sa Regele s'a întreţinut cu cei prezenţi până către miezul nopţii, când a părăsit Clujul în nesfârşitele şi entuziastele ovaţii ale norodului cărturăresc, care l-a petrecut la gară.

Ardealul a avut încă un rar prilej pentru a-şi arăta sincera şi neţărmurita sa dragoste faţă de Suveranul Ţării.

M. SA REGELE ÎN BASARABIA. În sfârşit, o instituţie pe cât de monumentală pe-atât de utilă, şi pentru Basarabia: Sanatorul maritin dela Bugaz. Inaugurarea lui a fost cinstită şi de prezenţa Augustului nostru Suveran, care a ţinut să sublinieze şi în felul acesta dragostea ce o poartă provinciei româneşti de peste Prut. Drept mulţumire pentru părinteasca grije a Regelui – fraţii noştri din Basarabia l-au întâmpinat cu entuziasmul mare ca dorul cu care l-au aşteptat.

PRIETENIA POLONO-ROMÂNĂ a fost subliniată din nou prin vizita făcută de Escelenţa Sa I. Moscicki la Bucureşti, în ziua Restauraţiei. În timpul şederii sale în capitala noastră, şeful statului polon a fost obiectul celei mai călduroase manifestaţii de simpatie din partea Românilor, simpatie care se resfrânge, întreagă, şi asupra Poloniei conduse cu atâta înţelepciune de înaltul nostru oaspe. Festivităţile dela Bucureşti au imbiat o fericită ocazie pentruca factorii de conducere ai celor două state să constate indisolubila prietinie şi alianţă dintre Polonia şi România – lucru care va spori debunăseamă prestigiul politic internaţional al celor două ţări.

Cu prilejul vizitei sale în România, Preşedintele statului polonez, care-i şi un eminent om de ştiinţă, a fost ales membru de

D. I. Moscicki, preşedintele Republicei Polone

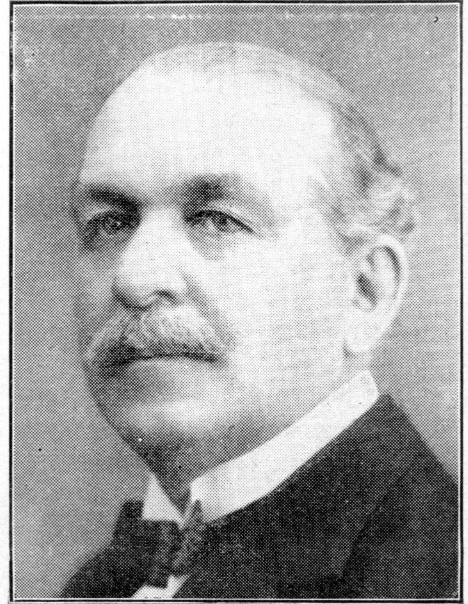
onoare al Academiei Române. Două săptămâni după vizita escelenței sale dlui I. Moscicki, M. Sa regele Carol II, însoțit de augustul său fiu, Măria Sa Marele Voevod Mihaiu de Alba-Iulia și de o numeroasă suită, a cercetat Polonia, fiind pretutindeni ținta celor mai sincere și mai entuziaste ovații. Drept semn al legăturilor intime cari unesc cele două state amice și aliate, M. Sa Regele Carol II a fost cinstit cu comanda onorifică a Regimentului 57 de infanterie poloneză.

Oriunde se duce înțeleptul nostru Suveran, duce cu sine Țara. Oriunde este prezent, Țara are pe cel mai autentic ambasador al vredniciei românești.

Dl Dr. E. NICOARĂ, eminentul chirurg și distinsul om de cultură și-a mai luat asupra sa încă o sarcină misionară. Ca și când nu i-ar ajunge grija unui mare spital, a prezidenției „Astrei" din județul Reghin și a „Frăției ortodoxe române" din acelaș colț de țară, d-sa scoate de câteva luni o foaie – „tribună de luptă pentru credință, neam și țară". Foaia se numește „Astra-Reghin" și stă în slujba culturală a glorioasei societăți de origină șaguniană. Ea povățuiește în duhul Evangheliei și al înțeleptelor noastre tradiții naționale îndeosebi pe „șoimii" județului Reghin, al căror incomparabil căpitan este marele filantrop și neobositul propagandist, dl dr. E. Nicoară.

CTITORIA DLUI STELIAN POPESCU. Legătura unui om cu satul său natal e un sentiment dintre cele mai frumoase. Iar când acest sentiment se întrupează în semne văzute, el devine pilduitor. Ca piduitoarea faptă a marelui patriot Stelian Popescu, directorul ziarului „Universul", care cu propria sa cheltuială a durat un monumental locaș de închinare în satul său natal.

Prin frumusețea ei morală, fapta dlui Stelian Popescu e o faptă voevodală. Într'adevăr așa făceau și voevozii noștri cucernici, dupăce secerau izbânzi împotriva vrășmașilor: zideau biserici drept mulțumită lui Dumnezeu. Directorul ziarului „Universul" e în aceeaș situație. Și el a secerat o mare izbândă spirituală pe câmpul de luptă al ideii naționale.

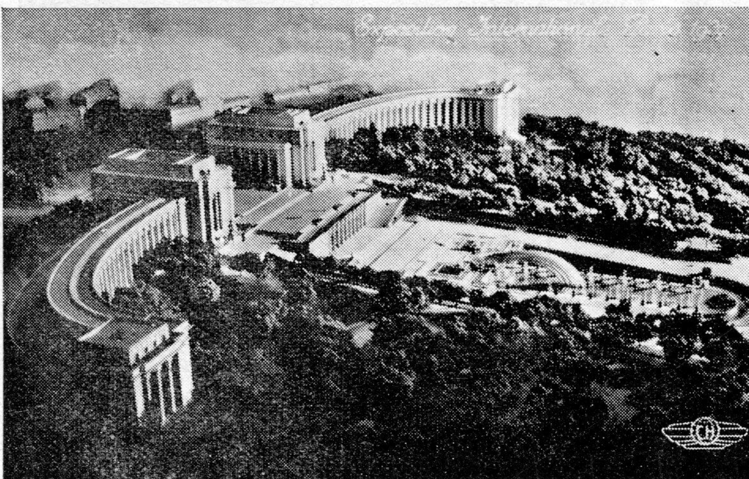
D. Stelian Popescu

O biserică e „un zid de pace" și un „turn de frăție". Durându-l – și încă pentru frații săi consăteni – marele ctitor a făcut o faptă care va propovedui și după moartea celui ce a săvârșit-o.

La alții

EXPOZIȚIA INTERNAȚIONALĂ DIN PARIS s'a deschis cu oarecare întârziere. Pricina acestei întârzieri au alcătuit-o nenumăratele greve ale muncitorilor din Franța, cari în timpul din urmă au stat mi mult cu mânile încrucișate.

Suntem mândri că unul dintre pavilioanele mai la timp terminate a fost pavilionul român, a cărei frumusețe și bogăție a fost remarcată cu dreptate de numeroșii vizitatori din Țară și din străinătate. Inaugurarea pavilionului român s'a făcut în a doua jumătate a lunei Iunie. La inaugurare a fost de față și dl dr. C. Angelescu, ministrul educației naționale.

Paris: Noua înfățișare a fostului Palat Troccadero

ÎN FRANȚA, guvernul Blum a căzut, fiindcă Senatul n'a vrut să voteze deplinele puteri pe cari le-a cerut președintele consiliului. Dlui Blum i-a urmat D. C. Chautemps. Noul guvern e tot o emanație a frontului popular. El cuprinde în sinul său chiar și pe D. Blum (la viceprezidenție). E cazul să se spună deci, că „c'est la même Jeannette, mais antrement coiffée."

Noua cârmuire a obținut deplinele puteri pentru asanarea situației financiare. Urmarea: Devalorizarea francului francez, care a produs un nou val de scumpete în Franța și un nou val de tulburări în viața financiară a lumei.

Cea mai nemijlocită consecință a acestei situații, înrăutățite prin nenumăratele greve de tot soiul, este că vizitatorii expoziției internaționale dela Paris își adună bagajele pentru a pleca acasă mai curând decât își făcuseră planul la început.

STALIN continuă goana după elementele trozkiste – reale sau imaginare. În timpul din urmă au fost executate o nouă serie de mărimi bolșevice, acuzate că au uneltit împotriva regimului stalinist, făcând spionaj în favorul unui stat străin (Germania). În fruntea companiei căsăpite se găsesc doi mareșali și câțiva foști comisari ai poporului.

Mareșalul Tucacevschi fiind executat, în fruntea armatei roșii a ajuns generalul Voroșilov, care încă depeacum se zvonește că va fi înlocuit cu generalul Blücher.

Din pricina acestor schimbări precipitate în diferitele părți ale țării sovietelor au izbucnit răscoale. Toate semnele arată că regimul roșu din Rusia a intrat în declin.

Mareșalul Tucacevski

Risipirea lui o accelerează și situația internațională foarte defavorabilă Sovietelor.

RĂSBOIUL DIN SPANIA. Trupele generalului Franco își continuă înaintarea pe frontul basc. După lupte crâncene și îndelungate, ele au cucerit orașul Bilbao, puternica cetate de rezistență a bascilor roșii. Aceeaș soartă o s'o aibă în curând orașul Santander, proxima țintă a eforturilor naționaliste angajate în lupta din Spania.

Un eveniment care a mișcat profund lumea naționalistă de pretutindeni a fost neașteptata moarte a generalului Mola. Viteazul general și-a găsit tragicul sfârșit într'un accident de avion. Plecase în inspecție pe front. Avionul s'a defectat, s'a prăbușit la pământ și

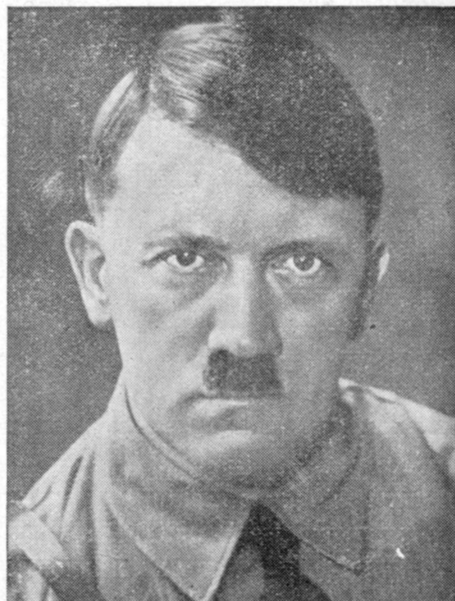

Generalul Mola

toți câți erau în el au pierit sub ruinele lui.

COMPLICAȚII ÎN APELE SPANIOLE. Guvernamentalii spanioli au scufundat un vas german din apele spaniole. Drept represalii un alt vas de răsboiu german a bombardat portul Almeria, răzându-l aproape integral de pe fața pământului. Toată lumea a tăcut chitic. A fost bună bucuroasă că a scăpat cu atâta.

Un submarin roșu a atacat însă de curând vasul „Leipzig". Drept răspuns Germania și Italia și-a retras flota din cordonul de pază a coastelor spaniole, unde a rămas astfel numai unitățile maritime ale Angliei și Franței.

Hitler

În felul acesta – praf s'a ales de comitetul de neintervenție. Adevărat că mare treabă nu făcea el nici când exista. Că ceice interveneau și atunci erau tocmai țările comitetului de neintervenție, sau cum ar zice Caragiale... „poliția în persoană".

Nu e chinezoaică veritabilă, ci o actriță europeană, dichisită pentru rolul său dintr'o cunoscută operă.

Viața veselă

FOARTE SIMPLU

Ițig șade instalat foarte confortabil într'un compartiment de clasa întâia și fumează o țigare. Un domn așezat în fața lui îi spune:

— Vă rog, domnule, să nu mai fumați.

— Voi face ceeace îmi place, domnule, răspunde Ițig.

— Vom vedea!

Domnul cu pricina trage semnalul de alarmă; trenul se oprește și șeful de tren apare.

— Ce este? întreabă el pe călători.

— Iată ce este: ecest domn – și indică pe Ițig – fumează într'un vagon de nefumători, fără permisia celor din acelaș compartiment.

Șeful de tren se adresează atunci lui Ițig; dar acesta spune liniștit.

— Domnule șef, cereți mai întâi celui care se plânge, biletul.

Șeful de tren cere atunci biletul domnului în chestie; este un bilet de cl. II. În consecință e poftit să părăsească vagonul și trenul își reia mersul.

O vecină întreabă atunci pe Ițig:

— Dar, domnule, cum ați ghicit că domnul de adineaori avea bilet de a doua?

— Foarte simplu, răspunse Ițig, avea biletul în buzunarul vestei și am văzut că era de aceiaș culoare cu al meu.

VACCINAREA

Țăranul: – D-ta, Domnule doctor, ziceai că vaccinarea scapă copilul dela moarte. Apoi vezi, copilul clopotarului nostru era vaccinat și totuși a murit...

— De ce?

— A căzut din turnul bisericii și nu s'a mai sculat.

PREA TÂRZIU

— Domnule comisar, am făcut eri plângere la poliție, că mi s'a furat punga cu bani. Și am găsit-o acasă.

— Prea târziu. Hoțul e prins și arestat.

MIRELE DE AZI

Ea: – Scumpul meu, îți mărturisesc că în speculația sa din urmă, tata și-a perdut întreaga avere.

El: – Nu te întrista pentru aceasta, o să-mi găsesc – altă mireasă!

NUMAI SĂ NU MUNCEASCĂ

— Miluește-mă, Domnule, cu ceva – zice-un cerșetor.

— Ești tare și sănătos, precum văd...

— Dar mor, de flămând, Domnule!

— De ce nu muncești, omule?

— Păi, dacă muncesc, flămânzesc și mai rău.

ARGUMENT

— Nevastă-ta gătește singură?

— Firește, că singură. Altfel aș mânca eu la birt?

MINUNEA

Anicuța întreabă: Bunicule, ai fost tu în corabia lui Noe?

— Nu drăguță, n-am fost.

— Atunci, cum de nu te-ai înecat în potop?

PĂRERE

— Soțul dumnitale a murit de moarte naturală?

Nu, domnule. A chemat întâi medicul...

N'A GĂSIT

— Să-ți fi căutat, bărbate, o nevastă mai proastă decât mine, care să-ți creadă toate minciunile! – strigă soția supărată bărbatului.

— Dacă n'am găsit, ce să fac...

O MINUNE

— Ai auzit minunea cea strașnică?

— Nu.

— Într'o cușcă, la o menagerie, au fost închiși seara doi șerpi. Iar a doua zi dimineața – cușca era goală.

— Ce s'a petrecut?

— Șerpii se 'nghițiseră unul pe altul.

CUM SE FACE

— Costică, puiule, pe masă erau două mere. Cum se face că acuma e numai unul?

— E numai unul, fiindcă... fiindcă ălălalt măr era mai mare.

LA ȘCOALĂ

Profesorul: Numește-mi o pasăre care astăzi nu mai există.

Școlarul: Canarul nostru.

Profesorul: Cum așa?

Școlarul: L-a mâncat pisica azi noapte.

Numărul viitor al revistei noastre va apare la 1 Septemvrie a. c.

TIPARUL TIPOGRAFIEI EPARHIEI ORT. ROM. CLUJ

ÎN ACEST NUMĂR:

———o-o———

PENTRU COLABORATORI

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugați să-și trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeț, pe o singură pagină a hârtiei. Întrucât e posibil dorim ilustrații (fotografii) la text. Ordinea articolelor e determinată de necesități tehnice, nu de alte considerații. – Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Primim spre publicare cronici despre evenimentele culturale și sociale din oricare parte a țării. Aceste cronici trebue să fie însoțite de fotografii.